

Inleiding.

In de afgelopen jaren hebben wij als team een eigen werkwijze ontwikkeld.

Uitgangspunten voor deze werkwijze zijn tot nu toe opgenomen in de huisregels en in de brochure en ook in diverse documentatie voor de leiding.

Deze werkwijze hebben we nu vastgelegd in het pedagogisch beleid. Dit pedagogisch beleid is geschreven met een aantal doelstellingen voor ogen:

- a) het beter informeren van ouders over hoe wij met hun kinderen omgaan,
- b) het sneller informeren van nieuwe medewerkers, invalkrachten en stagiaires,
- c) het goed op elkaar afstemmen van de werkwijze van teamleden en herhaaldelijk met elkaar bekijken of het beleid en de dagelijkse gang van zaken nog met elkaar in overeenstemming zijn.

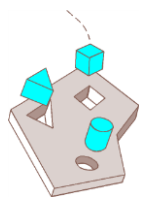
We beginnen het pedagogisch beleid met de verwoording van de visie van **de kinderkorf** op de ontwikkeling van het kind, op opvoeden en op het pedagogisch doel. Deze visie is het uitgangspunt voor onze werkwijze. Daarna geven wij per onderwerp onze werkwijze aan. Soms hebben wij een onderverdeling gemaakt per leeftijdsgroep, omdat per leeftijd de werkwijze nogal kan verschillen.

Het pedagogisch beleid is bedoeld om anderen inzicht te geven in de wijze waarop wij met de kinderen omgaan. Natuurlijk kunnen er in de loop van de jaren veranderingen optreden, bijvoorbeeld in opvoedkundige inzichten of werkwijzen, die aanleiding kunnen zijn om het beleid aan te passen.

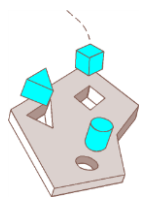
Het beleid is tot stand gekomen door gezamenlijke afspraken van teamleden en directie omtrent onze werkwijze. Het is een kader waarbinnen de teamleden werken. Dat wil niet zeggen dat ieder teamlid op precies dezelfde manier werkt, er is ruimte voor ieders persoonlijke accenten. In het teamoverleg wordt regelmatig besproken of de huidige werkwijze nog voldoet of dat er aanpassingen nodig zijn of dat er bijvoorbeeld voor een kind op een bepaald moment afgeweken moet worden van de gangbare werkwijze.

De beleidsmedewerker van de locatie onderhoudt in het maandelijkse werkoverleg de contacten met de leidinggevenden van de groepen over het pedagogisch beleid. Zij inventariseert eventuele knelpunten en draagt zorg voor evaluatie van het vastgestelde beleid. Zij werkt beleidsvoorstellen uit en legt deze voor aan de directie. Na goedkeuring worden er in het werkoverleg afspraken gemaakt over implementatie van het beleid. Op dit moment is de beleidsmedewerker aangesteld voor beide locaties.

Daarnaast spreken we met de oudercommissie wijzigingen en opgenomen procedures door. Zij worden in de gelegenheid gesteld om adviezen te geven. Op deze manier zorgen we ervoor dat het pedagogisch beleid voor ouders een nog duidelijker overzicht geeft over onze werkwijze. Middels de notulen van de OC en onze nieuwsbrieven houden we ouders op de hoogte van wijzigingen.

Inhoudsopgave	bladzijde
Inleiding	1
Visie	3
Groepssamenstelling	4
De Omgeving	6
De Pedagogisch medewerkers	
- vaste gezichten voor de kleintjes	7
- 3 uurs regeling	8
- 4-ogen-beleid	9
- mentor voor de kinderen	10
Coaching, trainingen en opleidingen	10
Ontwikkelingsgericht werken	12
Voorwaarden voor bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen	13
- emotionele veiligheid creëren	13
- werken met een programma	13
- begeleiden van interacties	14
- overdragen van normen en waarden	14
- regels en grenzen	16
Onze voorschool met Uk & Puk	19
Peuterspelen	20
De ontwikkelingsgebieden	22
- Sociaal- emotionele ontwikkeling	22
- Zelfredzaamheid	23
- Spraak- en Taalontwikkeling	25
- Motorische ontwikkeling	27
- Cognitieve ontwikkeling	30
Observeren en signaleren	31
Buiten spelen	32
Dagprogramma	34
Rituelen en Feesten	36
Extra opvang en ruildagen	37
Bijlagen:	
- Beleid Veiligheid (1)	40
- Beleid Gezondheid (2)	47
- Beleid Slapen (3)	53
- Beleid Buiten Spelen (4)	56

Visie

. op de ontwikkeling van het kind

Wij gaan uit van het standpunt dat een kind, op het moment dat het geboren wordt, volledig afhankelijk is van mensen om hem/haar heen die het kind voeden, verzorgen en liefde en aandacht geven. Toch zien we bij zo'n klein mensje al een heel ontwikkelingsplan, waarvan, met name in de eerste twee levensjaren, in een snel tempo veel zichtbaar wordt. Eigenlijk gaat die ontwikkeling voor een groot deel 'vanzelf', het kind geeft zelf aan dat hij behoefte heeft rechteop te zitten of op te staan, op het potje te plassen, dingen zelf te doen, te gaan communiceren, enz. en onderneemt daar initiatieven toe. Helemaal vanzelf gaat het echter niet. De ontwikkelingsmogelijkheden worden voor een deel bepaald door de aanleg van het kind, maar ook de omgeving levert een belangrijke bijdrage aan een goed verloop van de ontwikkeling van het kind.

. op opvoeden

Het is van groot belang te zorgen voor een omgeving waarin het kind zich vertrouwd voelt. Die omgeving moet het kind de mogelijkheid bieden om zichzelf op eigen niveau te ontwikkelen, op motorisch, cognitief, en sociaal-emotioneel gebied. De groepsleiding speelt daarbij een voorwaarden scheppende en begeleidende rol

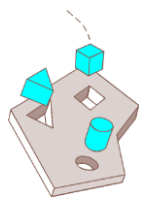
. m.b.t. het pedagogisch doel

Individueel:

wij willen de kinderen laten ervaren wat ze zelf kunnen, zodat ze steeds, door gebruik te maken van hun eigen mogelijkheden, een stapje verder komen in hun ontwikkeling. Dit vergroot het gevoel van eigenwaarde van het kind en stimuleert het kind tot het nemen van initiatieven.

In groepsverband:

wij willen de kinderen leren om op een vriendelijke wijze met elkaar om te gaan, respect te hebben voor elkaars mogelijkheden en wensen, en om te gaan met de waarden en normen binnen de groep. Op deze wijze doet het kind sociale vaardigheden op en leert het omgaan met grenzen van zichzelf, maar ook met grenzen van anderen.

Groepssamenstelling.

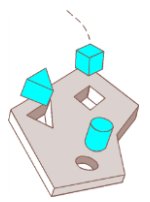
Aangezien de kinderkorf de individuele ontwikkeling van het kind als uitgangspunt kiest voor alles wat er om het kind heen gebeurt, is er gekozen voor een verticale groep met een vaste leeftijdsopbouw. Op elke locatie zijn er per gebouw 2 groepen ondergebracht. De kinderen hebben hun eigen stamgroep en delen de tuin met de “buurgroep”. Op de locatie in Amstelveen zijn twee gebouwen met 2 groepen, op de locatie in Diemen zijn 3 gebouwen, Twee gebouwen met 2 groepen, het derde gebouw is in gebruik voor 1 verticale groep en het peuterspelen. Dit beleid is van toepassing voor alle bovengenoemde groepen.

In elke groep zijn maximaal 12 kinderen van 0 tot 4 jaar aanwezig, met een verdeling van maximaal 2 baby's (0 tot 1 jaar), 3 kinderen tussen de 1 en 2 jaar, 3 kinderen tussen de 2 en 3 jaar en 4 kinderen tussen de 3 en 4 jaar met 2 pedagogisch medewerkers. Door ruildagen en door verjaardagen van kinderen kan er een kleine tijdelijke afwijking zijn in deze leeftijdsindeling. Voor de baby plaatsen hanteren we deze norm strenger dan voor de oudere kinderen in verband met de individuele aandacht. Het aanwezig zijn van leeftijdsgenootjes is een belangrijke basis voor de groepssamenstelling. Als er meer baby's op de groep zijn door bijvoorbeeld ruilen, dan zetten we een extra pedagogisch medewerker in. Informatie over de beroepskracht-kind-ratio is beschikbaar op 1ratio.nl.

Het kind blijft 4 jaar lang in dezelfde groep en hoeft niet een aantal maal zich aan te passen aan een andere groep, andere leidsters en een andere werkwijze. Het kind heeft zelf de mogelijkheid om activiteiten en speelgenootjes te kiezen op een niveau dat bij hem of haar past. De leiding kan een kind stimuleren door het kind samen te laten 'werken' met kinderen die op hetzelfde, of juist een iets hoger of lager niveau bezig zijn. Elk kind wordt toegewezen aan een vaste mentor. Zij zal de ontwikkeling van het kind extra volgen en ouders/verzorgers informeren en adviseren.

Indien door terugloop van de vraag in de kinderopvang of vakantie de bezetting van de groepen over een langere periode sterk daalt, wordt gekeken of het raadzaam is op een bepaalde dag de twee stamgroepen van één gebouw samen te voegen en een nieuwe stamgroep te vormen voor deze dag voor een langere periode (meestal woensdag of vrijdag of in de vakantieperiode). Het doel van deze maatregel is ervoor te zorgen dat kinderen, ook bij vraaguitval, voldoende leeftijdsgenootjes hebben in hun stamgroep. Als de groepen worden samengevoegd dan zijn er maximaal 12 kinderen in de nieuwe stamgroep en is er van beide oorspronkelijke groepen een pedagogisch medewerker aanwezig. Daarnaast is er nog een derde pedagogisch medewerker van één van de twee groepen aanwezig zodat er nooit iemand alleen in het gebouw aanwezig is tijdens de pauzes en buiten de overlapping van de diensten (4 ogen beleid).

Dit betekent niet dat er altijd samengevoegd wordt als het rustig is op de groepen, als er meerdere kleine baby's zijn of als er persoonlijke situaties spelen rond één of meer kinderen, dan wordt er soms voor gekozen (eventueel in overleg met de ouders) om niet samen te voegen en met twee kleine groepjes te werken (bijvoorbeeld 6 kinderen in de

ene groep met twee leidsters en 3 kinderen in de andere groep met 1 leidster). De deuren van beide groepen staan dan open zodat leidsters elkaar kunnen zien/horen. Er worden nooit stamgroepen van twee verschillende gebouwen samengevoegd, niet alle ouders en kinderen kennen de pedagogisch medewerkers van het andere gebouw goed, we vinden dan dat samenvoegen geen toegevoegde waarde heeft.

Indien we een periode gaan samenvoegen, dan zetten we dit als bespreekpunt op de agenda van de Oudercommissie en informeren we ouders vooraf per mail over de aanvangsdatum van het samenvoegen en de personele bezetting van de groep. Deze informatie herhalen we in de maandelijkse nieuwsbrief.

Er zijn activiteiten waarvoor kinderen de stamgroep verlaten. Meestal betreft dit activiteiten van het peuter programma. Daarnaast zijn er soms activiteiten die we met alle groepen samen doen. Hiervoor zijn dan meestal alle grote kinderen van de locatie bijeen. Voorbeelden hiervan zijn Carnaval, Zomerfeest, Sinterklaasfeest, Kerstfeest. Soms is er in de ene groep een activiteit voor de grootste kinderen en blijven de jongsten dan even rustig op de buurgroep. (bijvoorbeeld bij de Pietendisco).

Familie KangaRoe

Op onze locatie in Diemen zijn wij in februari 2017 gestart met een 3+ groep. In deze groep worden nu met name kinderen opgevangen die, op het verzoek van ouders, zijn overgeplaatst naar deze groep.

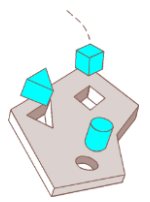
Ouders kunnen ervoor kiezen om hun kind op te geven voor deze 3+ groep. De collega van plaatsing en planning neemt, naar aanleiding van het verzoek van ouders, contact op met de pedagogisch medewerkers van de groep waarin het kind wordt opgevangen om te overleggen of overplaatsing voor het betreffende kind wenselijk zou zijn. Met dit advies worden ouders benaderd en wordt afgestemd of een kind overgeplaatst kan worden naar deze 3+ groep. Kinderen kunnen, ook na hun 3^e verjaardag, gewoon op hun eigen verticale groep blijven en deelnemen aan het peuterprogramma. De overstap is zeker niet verplicht en ook niet altijd wenselijk.

Op de familie KangaRoe worden alleen kinderen geplaatst vanaf 3 jaar. Er worden maximaal 12 kinderen per dag opgevangen in deze groep. Alhoewel er formeel op een 3+ groep 16 kinderen per dag mogen worden opgevangen door twee pedagogisch medewerkers, kiezen wij hier niet voor. Wij gebruiken de ruimte voor extra aandacht voor de kinderen zodat wij indien nodig extra aandacht kunnen besteden aan ontwikkelingsgebieden die achterblijven, maar ook het peuterprogramma en de aangeboden activiteiten krijgen hierdoor meer aandacht.

Het grootste verschil met de verticale groepen is dat op deze groep het tempo met de activiteiten hoger ligt waardoor er per dagdeel meerdere activiteiten aangeboden worden. Ook hebben de kinderen alleen leeftijdsgenootjes om hen heen, hetgeen van invloed is op de interactie tussen de kinderen van deze groep.

Voor sommige kinderen biedt deze groep een extra stimulans en extra uitdagingen, andere kinderen vinden het hogere tempo minder plezierig en hebben daar dan ook minder baat bij.

Het programma dat wij de kinderen aanbieden zoals beschreven bij het Uk & Puk programma en het peuterspelen is ook bij deze groep van toepassing alleen door het hogere tempo op de groep worden er vaak extra activiteiten toegevoegd.

De familie KangaRoe wordt begeleidt door drie vaste collega's waarvan er twee een HBO opleiding Pedagogiek hebben afgerond en een pedagogisch medewerker die ruime werkervaring heeft in de kinderopvang en een aanvullende opleiding op gebied van VVE heeft gevolgd. Zij zijn in staat om het programma goed af te stemmen op het ontwikkelingsniveau van de kinderen en ze daarin goed te begeleiden.

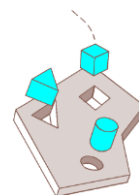
De omgeving.

Er zijn kinderen in verschillende leeftijdsgroepen in de groep aanwezig en bij iedere leeftijdsgroep passen verschillende materialen en verschillend speelgoed. Alles moet een plekje krijgen en daarnaast moet de ruimte overzichtelijk blijven. Nog belangrijker is dat de kinderen gestimuleerd worden door de ruimte. De ruimte moet zodanig zijn ingericht dat kinderen uitgedaagd worden om er in het rond te kijken en een keus te maken wat ze willen gaan doen. Vervolgens moet er voldoende ruimte zijn om te spelen zonder constant gestoord te worden door anderen. Daarnaast moet er, door de manier van aanbieden van het spelmateriaal, een natuurlijke verdeling in subgroepen kunnen ontstaan, want met z'n allen hetzelfde doen op het zelfde moment is moeilijk (samen delen, om de beurt doen en overleggen met elkaar is in een grotere groep nog heel moeilijk voor jonge kinderen).

Omdat kinderen het meest aangetrokken worden door een speelruimte in een eigen hoekje, is het van belang een aantal hoekjes te creëren. Per hoekje is gekozen voor een andere vorm van spel, bijvoorbeeld: de poppenhoek, de bouwhoek, de leeshoek, de tafels voor het kleuren en puzzelen. Doordat iedere plek in de ruimte een duidelijke functie heeft, blijft de ruimte geschikt om te spelen; het speelgoed 'hoort' bij deze of bij die hoek, het blijft daardoor beter op de plaats en kinderen kunnen het ook zelf opruimen. Het kind heeft hierdoor overzicht en kan een keus maken waar, of waarmee het spelen wil. Op deze manier verspreiden de kinderen zichzelf meestal in de ruimte zonder dat de pedagogisch medewerker daarin hoeft te sturen. Het soort spel dat er ontstaat in een speelhoekje is afhankelijk van de kinderen die er gaan spelen. Als het spelniveau van de kinderen teveel van elkaar verschilt is het soms nodig dat de leidster ingrijpt en met de kinderen zoekt naar een manier van samen spelen.

Sommige spelmaterialen zijn niet voor alle kinderen geschikt. Bijvoorbeeld spellen met kleine onderdelen en sommige Montessori materialen (vanwege het gewicht) worden niet in de groep zelf bewaard, maar door de pedagogisch medewerkers gepakt op het moment dat ermee gespeeld kan worden. Niet alle materialen staan op de groep, zodat we de kinderen regelmatig puzzels en spelletjes opnieuw kunnen aanbieden.

Wij hebben voeren een beleid op gebied van Gezondheid, Veiligheid, slapen en buitenspelen waarin afspraken zijn gemaakt om de omgeving van de kinderen veilig en gezond te houden. Dit beleid wordt jaarlijks, en zo nodig tussendoor, aangepast en geëvalueerd met de oudercommissie. U vindt dit beleid op de website en op de groep.

De Pedagogisch medewerkers.

De pedagogisch medewerkers op de groep zijn in vaste dienst bij het dagverblijf. Zij werken volgens een rooster op vaste groepen. Op deze wijze krijgen de kinderen de kans om met alle zijn/haar leidsters een band op te bouwen. Het team van elke groep bestaat uit drie pedagogisch medewerkers, dagelijks zijn er op elke groep 2 pedagogisch medewerkers aanwezig. Alle pedagogisch medewerkers zijn gediplomeerd en hebben een MBO opleiding of een HBO opleiding op gebied van kinderopvang of pedagogiek afgerond. De collega's van een groep gaan op toerbeurt met verlof zodat er altijd twee van de 3 collega's van een groep aanwezig zijn. Diensten worden bij vakanties zo afgestemd dat er dagelijks een vaste collega aanwezig is. Daarmee voldoen wij ook aan het beleid van de twee vaste collega's voor de baby's.

Vaste gezichten voor de kleintjes

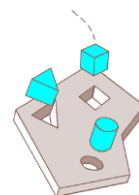
Wij vinden het belangrijk dat alle kinderen, zoveel als mogelijk, vaste pedagogisch medewerkers zien op de groepen. Vooral voor de kinderen tot 18 maanden is dit erg belangrijk, maar ook de oudere kinderen voelen zich fijner als hun vaste pedagogisch medewerkers aanwezig zijn. Dit bevordert het saamhorigheidsgevoel, maar ook het gevoel van veiligheid en daarnaast zorgt het ook voor consequente afspraken en een vertrouwde gang van zaken op de groep. Kinderen vinden het fijn als er een grote mate van voorspelbaarheid is en zij van tevoren weten wie er zijn op de groep.

Wij dragen er zorg voor dat elke groep 3 vaste pedagogisch medewerkers heeft. Zij maken samen het rooster voor de week compleet. In elke groep proberen wij overuren te realiseren zodat verlofdagen, eerste ziekedagen en taakuren van de leidinggevende opgevangen kunnen worden met de vaste collega's van de groep. Daarnaast hebben wij afspraken gemaakt met onze collega's over verlof opnemen en roosters opstellen zodat de kans zo klein mogelijk is dat we pedagogisch medewerkers in moeten zetten die de kinderen en de ouders niet goed kennen. Hiermee dragen wij er zorg voor dat er, op noodgevallen na, altijd twee vaste collega's van het team aanwezig zijn voor de kinderen en daarmee ook de twee vaste gezichten voor de baby's.

Als er inval nodig blijkt te zijn omdat een pedagogisch medewerker met vakantie is of langer ziek is, dan kijken wij eerst of er iemand overuren heeft op de eigen groep, lukt dat niet dan kijken we bij de buurgroep. Omdat de twee groepen in het gebouw veel samen werken en er op sommige momenten (peuterspelen) open deuren beleid is en het buitenterrein gedeeld wordt met de buurgroep, kennen de kinderen de pedagogisch medewerkers van de buurgroep ook goed. Pas als er geen oplossing binnen het gebouw te vinden is wordt er gekeken naar inval van buitenaf.

In geval van nood (bijvoorbeeld 1 collega op vakantie en de andere collega wordt ziek) wordt de derde collega van de groep ingezet om ervoor zorg te dragen dat er een vaste pedagogisch medewerker voor de kinderen aanwezig is.

Gedurende het schooljaar zijn er soms stagiaires, zij zijn als derde persoon op de groep aanwezig. Alleen in geval van nood worden zij, ter overbrugging tot een andere beroepskracht aanwezig is, ingezet als er plotseling iemand ziek naar huis gaat of te laat

komt. Indien zij voldoende gevorderd zijn met de opleiding mogen zij in de vakantieperiode invallen. Voor meer informatie; zie stagebeleid.

In elk pand beginnen er 's morgens twee pedagogisch medewerkers, 1 per groep. Aan het einde van de dag zijn er ook per pand twee pedagogisch medewerkers. Als alle kinderen op een groep zijn opgehaald blijven beide pedagogisch medewerkers aanwezig tot het laatste kind in het pand is opgehaald. We kiezen er niet voor om de groepen aan het begin en het einde van de dag samen te voegen omdat wij dit, met name voor de kinderen tussen de 8 en 20 maanden te onrustig vinden, zij krijgen er dan extra prikkels bij en krijgen aan het begin en het einde van de dag te maken met andere gezichten. In geval van nood (ziekte, vertraging) wordt dit wel opgevangen door de beide groepen samen te voegen. Ter overbrugging kan een stagiaire of een andere volwassene ingezet worden totdat de vervangende beroepskracht aanwezig is. Zodra de vervangende pedagogisch medewerker aanwezig is splitsen de groepen direct weer. Gelukkig doet deze situatie zich zelden voor doordat er door onze collega's bij ziekte al tijdig een vervangende vroege dienst wordt geregeld door diensten te ruilen bij vermoeden van ziek worden.

3 uren regeling

Met ingang van 1 januari 2018 is een deel van de wet IKK ingevoerd. Onderdeel daarvan is dat kinderopvang vast legt hoe er wordt omgegaan met de inzet van pedagogisch medewerkers gedurende de pauze en aan het begin en aan het einde van de dag als er één beroepskracht wordt ingezet voor de vroege of late dienst of de pauzetijd. gedurende deze perioden mag er afgeweken worden van de beroepskracht-kind-ratio voor maximaal 3 uur per dag. Nieuw is dat de tijden waarop wordt afgeweken vastgelegd wordt in het pedagogisch beleid.

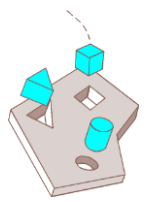
Zoals we gewend waren de afgelopen jaren. wordt er een periode voor en een periode na de zomervakantie bijgehouden hoe laat de kinderen gehaald en gebracht worden. Door deze registratie toetsen we 2 keer per jaar (indien nodig vaker als het plotseling drukker wordt op een groep) of het met name 's morgens of 's avonds niet te druk wordt voor één pedagogisch medewerker op de groep. Deze meting heeft ook in het najaar van 2017 plaatsgevonden. Hieruit is gebleken dat sommige groepen op een enkele dag 5 of 10 minuten langer de beroepskracht-kind-ratio overschrijden, maar in meer dan 90 % van de dagen wordt de 3 uur overschrijding niet gehaald.

Omdat er in sommige groepen een kleine kans bestaat dat op maandag, dinsdag of donderdag de drie uur wordt overschreden, wordt de inzet van onze pedagogisch medewerkers op deze dagen aangepast met ingang van 2018. Op de woensdag en vrijdag wordt de 3 uur meestal niet bereikt, maar in elk geval nooit overschreden

Op maandag, dinsdag en donderdag **kan** de beroepskracht-kind-ratio worden overschreden tussen:

- 08.15 uur en 09.00 uur
- 13.00 uur en 13.45 uur
- 14.00 uur en 14.45 uur
- 17.00 uur en 17.45 uur

Op woensdag en vrijdag **kan** de beroepskracht-kind-ratio worden overschreden tussen:

- 08.30 uur en 09.00 uur
- 13.00 uur en 15.00 uur
- 17.00 uur en 17.30 uur

Dit betekent dus niet dat er op deze momenten altijd overschreden wordt, maar wel dat dit mogelijk het geval is.

Indien blijkt dat er niet alleen op maandag, dinsdag of donderdag met aangepaste pauzetijden moet worden gewerkt maar dit ook noodzakelijk is op andere dagen, dan zal dit aangepast worden. Indien dit een enkele groep het geval is wordt alleen het rooster van deze groep aangepast, betreft het meerdere groepen dan zullen we de pauzetijden van alle groepen aanpassen.

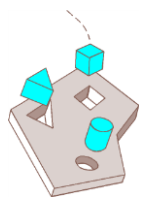
4-ogen beleid.

In het 4 ogen beleid staan afspraken die wij maken zodat kinderen altijd onder toezicht zijn van meerdere volwassenen. Aan het begin en aan het einde van de dag staat er een collega alleen op de groep. De keukendeuren tussen de groepsruimtes staan dan open of is er contact tussen de pedagogisch medewerkers van beide groepen mogelijk via het raam in de groepsruimte. Op deze manier horen/zien collega's elkaar en kunnen ze makkelijk contact met elkaar hebben indien nodig.

Als zich (bijvoorbeeld door het samenvoegen van groepen, of een verlate collega) een situatie voordoet waarbij een beroepskracht alleen in één van de gebouwen staat, dan ondervangen we dat met de babyfoon (Amstelveen) of een skype-verbinding (Diemen)tussen de gebouwen totdat de 2e beroepskracht binnen is. De computer staat op de groepstafel en overziet het grootste gedeelte van de groepsruimte en de badkamer. Er wordt, in verband met de privacy van kinderen en ouders, alleen een beeldverbinding gemaakt zodat er geen gesprekken van de andere groep beluistert kunnen worden. Als contact wenselijk is dan wordt er gebeld met de mobile telefoon. Deze verbinding is gratis en mag dus, indien nodig de hele periode aan blijven staan. Doordat er in één van de gebouwen twee beroepskrachten aanwezig zijn is de achterwacht in geval van calamiteiten geregeld.

Bij het samenvoegen van de groepen zijn er 3 pedagogisch medewerkers op de groep aanwezig en heeft de tweede collega een tussendienst waardoor de andere collega's korter alleen staan. Gedurende de pauzes gaan de pedagogisch medewerkers om beurten met pauze zodat er altijd twee collega's in het gebouw blijven met de kinderen.

Als er in beide panden wordt samengevoegd dan wordt er ook een verbinding met de babyfoon of skype gemaakt. Daarnaast worden de diensten van de 6 collega's die deze dag werken op elkaar afgestemd. 3 collega's beginnen vroeg zodat er één vliegende keep kan zijn. Aan het einde van de dag zijn er 3 collega's laat waardoor er ook weer een collega vliegende keep kan zijn. Indien zich een probleem voordoet in de planning, kan dit overlegd worden met medewerkers van het kantoor er start dan iemand van kantoor een half uur eerder zodat zij ook achterwacht kan zijn.

Mentor voor de kinderen

De kinderen hebben allemaal een mentor toegewezen gekregen. Deze mentor wordt toegewezen op het moment dat het kindje geplaatst is en er de eerste contacten met de groep gelegd worden. De Assistent Leidinggevende van de groep wijst de mentor voor het kindje toe.

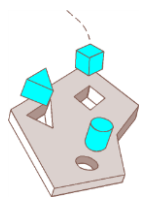
In overleg met het team leidinggevend en de oudercommissie zijn voorlopig de volgende taken afgesproken voor de mentor:

- de kinderen op de groep worden verdeeld over de 3 medewerkers van de groep
- iedere mentor heeft kinderen van verschillende leeftijden
- de mentor voert het intake gesprek met de ouders en nodigt de ouders hiervoor uit
- de mentor maakt de observaties van de mentorkinderen
- de mentor bespreekt de observaties en ontwikkelingen met de ouders/verzorgers van de mentorkinderen
- de mentor is contactpersoon bij eventueel doorverwijzen, tenzij daar andere afspraken over worden gemaakt
- de mentor draagt bereid het verjaardagsfeestje van het kind voor. (muts, kado)
- de mentor zorgt dat de mappen van "haar kinderen" worden bijgehouden.
- de ouders worden formeel geïnformeerd wie de mentor van hun kind is
- broertjes en zusjes komen, zoveel als mogelijk, bij dezelfde mentor

Coaching, trainingen, opleidingen en overleg

Wij vinden het belangrijk dat de pedagogisch medewerkers de kans krijgen om hun kennis uit te breiden en hun vaardigheden te trainen. We ondersteunen dit op een aantal manieren.

- Het aanstellen van een Pedagogisch Coach; Elke pedagogisch medewerker krijgt 25 uur per jaar persoonlijke begeleiding van een daartoe opgeleide Pedagogisch Coach. Voor elke medewerker wordt een coaching plan opgesteld.
- Werkoverleg; Dit overleg vindt maandelijks plaats. Door het uitwisselen van ervaringen en het doorspreken van procedures kunnen we de werkwijze in de groepen goed afstemmen op de kinderen en wensen van de ouders. Zaken die opvallen kunnen besproken worden en er kunnen nieuw en/of betere afspraken gemaakt worden.
- Teamavonden; Deze avonden zijn minimaal 2 keer per jaar. Deze avonden gebruiken we voor de overdracht van kennis over een onderwerp waarna de pedagogisch medewerkers met deze informatie aan de slag kunnen. We organiseren teamavonden over bijvoorbeeld de meldcode, de inrichting van de ruimte, het Puk programma, spelbegeleiding, communiceren met de kinderen, voeding, enzovoort.
- Studiedag: deze dag wordt ingepland op de dag na Hemelvaart en het dagverblijf is om die reden dan ook gesloten. Gedurende deze dag kan een onderwerp wat uitgebreider aan bod komen. Op deze dagen is er vaak een trainer van buiten die gespecialiseerd is in een bepaald thema. Tijdens de laatste trainingdagen zijn de

interactievaardigheden van de leidsters en het Puk programma en de Video Interactie Begeleiding aan bod gekomen. In 2019 staan trainingen op het programma over de verzorging en begeleiding van de baby's, (de eerste bijeenkomst heeft al plaatsgevonden in 2018) en trainingen op gebied van het ontwikkelingsgericht werken in de 2^e helft van 2019 en de eerste helft van 2020.

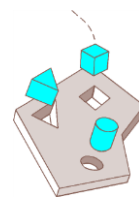
- Video Interactie begeleiding (VIB); Twee maal per jaar wordt er van elke pedagogisch medewerker een filmpje opgenomen van een moment waar op zij met de kinderen bezig is. Dit kan bijvoorbeeld zijn met een activiteit met eten of met aan/uitkleden. Dit filmpje wordt geanalyseerd en met de betreffende medewerker besproken. Op deze manier kunnen onze collega's hun vaardigheden verder ontwikkelen en deze op een goede manier inzetten in de praktijk. Alle leidinggevendenden hebben een training gevolgd zodat zij de pedagogisch medewerkers middels VIB kunnen begeleiden. De filmpjes worden na het bespreken direct gewist zodat er geen beeldmateriaal beschikbaar blijft van deze sessies.
- EHBO; alle medewerkers krijgen vanuit **de kinderkorf** de gelegenheid om EHBO (eventueel voor kinderen) te volgen. De herhaling van deze opleiding is twee maal per jaar en wordt verzorgd vanuit het Oranje Kruis. Door de kosten van de training en de compensatie van de uren van de training (die 's avonds plaats vindt) worden opgenomen door het dagverblijf zodat het volgen van de training laagdrempelig is. Bijna alle collega's nemen deel aan deze EHBO trainingen.
- Jaarlijks wordt een opleidingsprogramma vastgesteld.

De afgelopen jaren hebben onze pedagogisch medewerkers trainingen gehad op het gebied van de interactievaardigheden. Een goede pedagogisch medewerker is in staat om deze vaardigheden in te zetten bij het begeleiden van een groep kinderen. De meeste pedagogisch medewerkers beheersen deze vaardigheden al, anders zouden zij in de praktijk niet met de kinderen kunnen werken, maar door trainingen op dit gebied hebben onze pedagogisch medewerkers geleerd om deze vaardigheden gericht in te zetten om de kinderen te stimuleren in hun ontwikkeling.

De vaardigheden zijn; sensitief reageren op de kinderen, respect voor de autonomie van de kinderen, praten en uitleggen, ontwikkeling van de kinderen stimuleren, structuren en grenzen bieden, en positieve interactie tussen kinderen stimuleren. Middels de VIB kunnen wij onze pedagogisch medewerkers ondersteuning bieden in het versterken van hun vaardigheden op dit gebied.

Door onze pedagogisch medewerkers op dit gebied te trainen zijn zij vaardiger om zorg te dragen voor een pedagogische omgeving voor de kinderen die:

- emotionele veiligheid biedt
- bij draagt aan het ontwikkelen van persoonlijke competenties van het kind
- bij draagt aan het ontwikkelen van sociaal- emotionele competenties van het kind
- bijdraagt aan het overdragen van waarden en normen

Ontwikkelingsgericht werken

Wij vinden het belangrijk dat de kinderen op het dagverblijf goed verzorgd worden. Dat zij op tijd maaltijden krijgen die op hen afgestemd worden, dat ze een eigen slaapplekje aangeboden krijgen, dat we de kinderen helpen met aan/uit kleden, verschonen, tanden poetsen enzovoort. Maar minstens net zo belangrijk is de aandacht voor de ontwikkeling van de kinderen en het begeleiden van de kinderen, zowel op individueel gebied als in groepsverband.

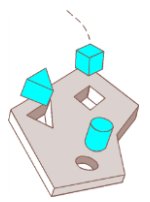
Op individueel gebied:

Ieder kind heeft zijn eigen ontwikkelingspatroon en ontwikkelingstempo. Zowel de samenstelling van de groep als de inrichting van de ruimte als de begeleiding van de kinderen, zijn daarop afgestemd. Het is belangrijk dat er invulling gegeven wordt aan de individuele behoefte van het kind en dat er sensitief op het kind gereageerd wordt. Niet alleen op gebied van verzorging (slapen, eten, enz.), maar ook op het gebied van sociaal-emotionele behoefte. Ieder kind kent specifieke kenmerken die zich uiten in het gedrag van het kind. Het ene kind is aanhankelijk, het andere kind uit dat minder, het ene kind heeft veel behoefte aan contacten met anderen, het andere wat minder, het ene kind neemt graag de leiding in het samenspel, het andere volgt liever, enz. Wij vinden het belangrijk alle kinderen individueel tot hun recht te laten komen in de groep en de pedagogisch medewerker zal met ieder kind dan ook op een specifieke manier voor dat kind omgaan. Het ene kind zal bijvoorbeeld meer gestimuleerd worden in bepaald gedrag en een ander kind wordt in dat gedrag juist afgeremd.

Op groepsniveau:

natuurlijk kunnen de kinderen niet de hele dag individueel bezig zijn op een kinderdagverblijf. Er is veel interactie met andere kinderen en de pedagogisch medewerkers. Binnen de groep zijn vaste regels en gewoonten heel belangrijk. Deze regels hebben betrekking op hoe we met elkaar omgaan, maar ook op welke manier we de dag met elkaar doorbrengen. Door deze vaste afspraken kennen de kinderen het programma van de dag en zaken die daaraan vooraf gaan. Een voorbeeld hiervan is dat als we zeggen dat we aan tafel gaan om te eten, de kinderen al weten dat er eerst opgeruimd wordt. en dat ze daarna nog handen gaan wassen alvorens aan tafel te gaan. De kinderen helpen elkaar herinneren aan deze procedure en de grotere kinderen beginnen vaak al uit zichzelf met het programma. Niet alleen rond het eten, maar ook rond naar bed gaan, verjaardagen vieren, buiten gaan spelen, en allerlei andere activiteiten is een soortgelijk ritueel. Deze rituelen bieden het kind zekerheden en maken de dag overzichtelijk voor hem/haar.

Wij vinden het tevens belangrijk dat iedere dag elementen in zich heeft om dingen samen te doen met de hele groep. Hierdoor leert het kind dat iedereen erbij hoort groot of klein. De maaltijden lenen zich hier vaak heel goed voor. Alle kinderen die dan wakker zijn gaan aan tafel, de baby's zitten er in de kinderstoel of een wipstoeltje bij. We lezen een verhaaltje voor en/of zingen. Met name het zingen is een activiteit waarbij iedereen betrokken is, de allerkleinsten luisteren, maar al

snel gaan kinderen mee doen met klappen in de handen, of het nadoen van de gebaren bij de liedjes. Als ze eenmaal wat woordjes kennen, gaan de kinderen het laatste woord van een zin meezingen en uiteindelijk kennen de kinderen de liedjes van buiten en kunnen ze, als de leidster ernaar vraagt, een liedje opnoemen om te gaan zingen. Ieder kind doet mee op eigen niveau en toch doen we het samen.

De pedagogisch medewerkers zijn met name voorwaarden scheppend bezig. De omgeving, het dagprogramma, de gewoonten en regels en de activiteiten worden door hen aangeboden op een manier waarop zowel de individuele behoefte van het kind, als het groepsproces, in harmonie met elkaar zijn. Bovendien zijn bovenstaande factoren op zich al sturend voor het kind (speelgoed hoort in die hoek, voor het eten was je je handen, want dat doet iedereen, enz.).

Voorwaarden voor het bijdragen aan de ontwikkeling van de kinderen

Het kinderdagverblijf moet een plek zijn waar de kinderen kunnen spelen, ontdekken, communiceren en plezier maken met elkaar. Daarvoor zijn een aantal zaken van belang.

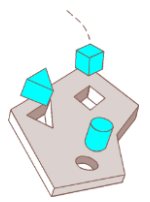
Emotionele veiligheid creëren. Die borgen we door:

- De kinderen in een vaste groep te plaatsen waar vaste pedagogisch medewerkers werken waarmee zij, maar ook hun ouders een goede band kunnen opbouwen.
- De ruimte overzichtelijk in te delen en voor de kinderen de routing in de ruimte overzichtelijk te maken.
- Te werken met een vast dagritme dat dient als een klok voor de kinderen en houvast biedt.
- Samen met de kinderen rituelen op te bouwen voor zaken als aan tafel gaan, naar bed gaan, afscheid nemen, activiteiten doen, buiten spelen, verjaardagen, de kring, enzovoort
- Sensitief te reageren naar de kinderen, ze helpen met het benoemen van emoties en het inzetten van de interactievaardigheden om het kind te helpen grip te krijgen op de omgeving.
- Ervoor te zorgen dat activiteiten en gesprekken op de groep zijn afgestemd op het ontwikkelingsniveau van het kind.

Je veilig voelen op een plek is voorwaarde om aan spelen en ontdekken toe te komen. Het is een voorwaarde voor het nemen van stapjes in het ontwikkelen van je persoonlijke competenties.

Het werken met een programma

- Wij werken met een vast dagprogramma waarin tijd is opgenomen voor slapen, eten, verzorging, knuffelen, spelen, maar ook voor activiteiten voor de kinderen. Op pagina 10 vindt u ons dagprogramma. Hoewel de kleinsten hun eigen programma hebben dat wij zo veel als dat mogelijk is afstemmen op het ritme van thuis, zullen bijna alle kinderen tussen de 9 maanden en 18 maanden

langzamerhand steeds meer mee gaan doen met het dagprogramma van de groep.

- Wij werken met het programma Uk & Puk voor alle kinderen. Dit programma dient als een kapstok voor de thema's waarmee we werken en de activiteiten die we de kinderen aanbieden. Op pagina 17 vindt u meer informatie over dit programma.
- Voor de kinderen vanaf 2 jaar en vanaf 3 jaar worden dagelijks activiteiten aangeboden samen met de 2+ en 3+ kinderen van de andere groep in het gebouw. Zie de informatie over de 2+ en 3+ groep op pagina 18
- In alle programma's dragen onze pedagogisch medewerkers er zorg voor dat er afwisselende activiteiten aangeboden worden waarbij alle ontwikkelingsgebieden voor de kinderen aan bod komen (motorische ontwikkeling, spraak- taal ontwikkeling, sociale ontwikkeling, cognitieve ontwikkeling). Dit doen we door middel van het opstellen van een weekprogramma.

Het goed begeleiden van interacties tussen de kinderen

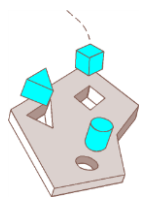
Samen spelen is nog niet makkelijk voor jonge kinderen, hoe groter de groep hoe groter de uitdaging om op elkaar af te stemmen. Eigenlijk beginnen kinderen dit pas na hun 3^e jaar te leren. Wij kunnen een aantal belangrijke stappen nemen om kinderen hierin op weg te helpen en een positieve sfeer op de groep te bevorderen.

- Vaste pedagogisch medewerkers op de groep. Zij kennen de kinderen goed en signaleren dan ook snel wat een stemming is van een kind die dag.
- Sensitief reageren op de kinderen en respect tonen voor de autonomie van het kind (wat kan het kind, wat vindt het leuk, wat wil het nu doen)
- Emoties benoemen die wij zien bij de kinderen (ben je nu boos omdat het niet lukt? Ik zie dat je dit spelletje leuk vindt, wil je het nog een keer doen?)
- Praten en uitleggen bij alles wat je met de kinderen doet, maar ook bij het oplossen van conflicten tussen de kinderen.
- Overgangssituaties goed begeleiden, dit zijn momenten die kinderen onzeker kunnen maken of de structuur van het moment veranderen. Vaak helpt het kinderen om dit met een liedje te doen (bijvoorbeeld het opruimliedje voordat we handen gaan wassen en aan tafel gaan).
- Actief het spel van kinderen onderling begeleiden en kinderen er positief bij betrekken. Kinderen uit nodigen om mee te doen.
- Het werken met hoeken waardoor de groepjes kinderen per hoek beperkt blijven.

Het overdragen van waarden en normen

Jonge kinderen hebben al heel snel een idee van hoe dingen horen te gaan. Een baby van een half jaar weet al dat je met een kind van 3 kunt spelen en lachen, dat dat ook kan met een volwassene, maar dat die ook voor je fles zorgt en dat je die volwassene dus af en toe even moet laten weten wat je wilt, maar dat het geen zin heeft om die signalen af te geven naar een van de kinderen.

Naarmate kinderen opgroeien pikken ze steeds meer 'spelregels' voor het samen doen en samen spelen op en een peuter weet je goed duidelijk te maken wat hoort en wat niet (nee we gaan nog niet aan tafel, we gaan toch eerst onze handen wassen, je moet nog even wachten met eten, we hebben nog niet gezongen). Met deze spelregels maken kinderen zich de cultuur van hun omgeving eigen en dat is nodig om je onderdeel te

voelen van de groep waarbij je hoort. Om zelf dingen te kunnen ondernemen is het belangrijk om grenzen en structuren te ervaren in je omgeving, zo kunnen kinderen steeds zelfstandiger worden en meer grip krijgen op wie ze zijn en wat ze kunnen, het biedt hen houvast.

Wij zorgen dan ook voor:

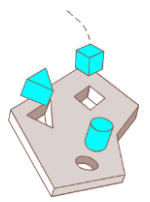
- Vaste rituelen, zowel voor onze dagelijkse activiteiten als voor verjaardagen en bijzondere activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn; zingen voor het eten, voorlezen voor het slapen, een vast liedje bij het samen opruimen van de groep, rituelen bij het vieren van een verjaardag of een afscheid, enzovoort.
- Een vast, dagelijks terugkerend programma
- Door middel van praten en uitleggen vertellen wat we doen en waarom we het zo doen.
- Veel praten en uitleggen als er conflictsituaties ontstaan (bijvoorbeeld als een kind geen zin heeft om mee te doen met de groep en niet aan tafel wil zitten, uitleggen waarom het kind niet in de groep mag rondlopen met eten)
- Respect voor de autonomie van het kind (wil je niet aan tafel zitten, dan kun je niet eten. kom je aan tafel als je trek krijgt?)
- Het bieden van structuur zoals bijvoorbeeld het dagprogramma, vaste handelingen bij moment als eten, slapen, omkleden enz. Maar ook het stellen van grenzen is belangrijk.

Veel van bovenstaande zaken leren kinderen door imitatie van anderen. de pedagogisch medewerker geeft het goede voorbeeld, want goed voorbeeld doet vaak goed volgen. Daarnaast draagt de pedagogisch medewerker zorg voor een harmonieuze sfeer op de groep, zeer belangrijk want in een negatieve omgeving wordt minder samen gespeeld en zijn er meer conflicten en onduidelijkheden

Naast het samen bezig zijn en in de groep goed kunnen functioneren vinden we ook het kind als individu heel belangrijk. Het kind maakt in een korte periode een grote ontwikkeling door en is daardoor ook erg op zichzelf gericht. Wij vinden het heel belangrijk dat het kind niet alleen bezig is als onderdeel van de groep, maar dat de 'eigen ik' van het kind ook goed tot zijn recht komt. Het kind moet een goed gevoel over zichzelf krijgen en om kunnen gaan met zijn eigen mogelijkheden en onmogelijkheden. Wij vinden het belangrijk dat het kind binnen de groep de kans krijgt om zichzelf te zijn.

Dit bevorderen we door:

- het kind eigen keuzen te laten maken als het daartoe in staat is en als dat mogelijk is binnen de groep. Voorbeelden hiervan zijn: het kind eigen broodbeleg laten kiezen, een kind uitnodigen en stimuleren om mee te doen aan een activiteit, maar het niet te dwingen, het kind nee te leren zeggen als het iets niet wil
- het kind ruimte te geven voor activiteiten die het alleen wil doen en andere kinderen leren dit te accepteren
- de kinderen te leren respect te hebben voor wat de ander kan en om te gaan met kinderen die andere dingen kunnen dan jijzelf kan.(tekenen, zingen, meedoen aan

een activiteit) door ook de onderlinge verschillen aan kinderen duidelijk te maken. (natuurlijk doe jij dat anders, maar jij bent ook veel groter).

- door kinderen te leren op een goede manier conflicten op te lossen. (erover praten en samen een afspraak maken waarover beide partijen tevreden zijn)
- door kinderen te leren dat ze hulp moeten vragen bij dingen die ze zelf niet op kunnen lossen, dit geeft het kind de ruimte om dingen te proberen, maar ook de ruimte voor mislukken of fouten maken en opnieuw proberen
- door open te staan voor emoties die het kind toont. Door begrip te tonen voor boosheid of verdriet van een kind of door het op een goede manier te verwoorden en samen met het kind er een oplossing voor te zoeken, leert het kind eigen gevoelens te accepteren en ermee om te gaan.

Bovengenoemde punten geven aan dat we in de sociaal-emotionele ontwikkeling het respect voor elkaar, maar ook de eigenheid en het zelfrespect van het kind heel belangrijk vinden.

Regels en grenzen

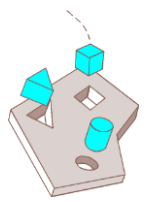
Het overdragen van normen en waarden gaat gepaard met het stellen van regels en grenzen. We proberen de kinderen zoveel mogelijk positief te benaderen door ze te stimuleren, motiveren en ze positief te belonen.

We reageren daarmee op initiatieven die het kind zelf toont. Soms is het echter nodig om een kind te beperken in het initiatief dat het neemt. Daar kunnen een aantal redenen voor zijn;

- a) het initiatief levert gevaar op voor het kind zelf en/of voor anderen (bijv. gooien met speelgoed, op tafels en stoelen klimmen)
- b) het kind wil iets doen waarbij het hulp van een volwassene nodig heeft, die op dat moment niet geboden kan worden (bijv. het kind wil iets uitprikken, dat mag alleen als er een leidster bij aan tafel zit. Als er niemand bij kan zitten kan er dus niet geprikt worden)
- c) het kind belemmert anderen in hun spel (bijv. door elkaar gooien van materiaal, afpakken)
- d) het kind wil iets dat niet ingepast kan worden in het dagritme (bijv. als een kind slaapt tussen de middag, dan kan het op dat moment niet kiezen voor een activiteit).
- e) het kind vertoont gedrag dat voor ons niet acceptabel is, (bijv. van tafel lopen tijdens het eten, niet luisteren, slaan, schoppen, afpakken).

In alle gevallen leggen we het kind uit waarom we iets niet goedvinden en proberen het initiatief om te buigen naar iets positiefs dat wel kan. Dat lukt natuurlijk niet altijd en soms is er geen andere mogelijkheid dan het kind te stoppen in het gedrag. We beginnen met uitleggen waarom iets niet kan of juist wel zou moeten. De volgende stap is een waarschuwing waarin we refereren aan wat we net afgesproken hebben. Na een aantal waarschuwingen halen we het kind even uit het spel en herhalen we de uitleg en verbinden er consequenties aan. De consequentie hangt af van wat er

gebeurt is en ook in belangrijke mate van de leeftijd van het kind. Door met het kind te praten weten we ook zeker dat de boodschap op de juiste manier is overgekomen. Het blijkt makkelijker om een kind ander (meer gewenst) gedrag aan te leren dan om minder gewenst gedrag af te leren, daar richten we ons dan ook voornamelijk op. In de meeste gevallen komt het niet verder dan dit stadium, het kind pakt de boodschap op en speelt verder.

Soms lukt het op deze manier niet. Een kind kan zo boos of zo verdrietig zijn, dat praten niet veel helpt. Het kind heeft dan even tijd nodig om bij te komen, in geval van verdriet, bij de leidster, in geval van boosheid, even op een stoeltje aan tafel. Na een paar minuutjes is het kind vaak meer voor rede vatbaar en is de situatie snel opgelost

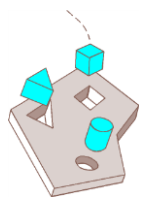
Als een kind de boodschap goed heeft begrepen, maar steeds in herhaling valt, dan is straf noodzakelijk. We gebruiken de time out als middel om kinderen te laten ervaren dat wat het kind doet echt niet kan. In het geval van niet luisteren wordt eerst de bovenstaande procedure gebruikt om het gedrag van het kind bij te sturen, maar bijvoorbeeld in geval van anderen schoppen, slaan of bijten, dan grijpen we sneller in.

De time-out zien we als een laatste middel om een kind direct te laten stoppen, een soort noodrem. Het kind mag dan even niet mee doen (als je niet mee kunt doen zonder anderen te plagen, dan moet je maar even naar ons kijken). Soms laten we het kind even op de bank of op een stoeltje zitten. We geven het kind de gelegenheid om uit zichzelf beterschap te beloven en weer mee te doen, of nodigen het kind na een paar minuten daartoe uit. Alvorens het kind (na een paar minuten) weer terug komt tussen de kinderen maken we duidelijke afspraken over wat we verwachten. De duur van de time out hangt af van de leeftijd van het kind, de situatie en welke actie nodig is naar andere kinderen (bijvoorbeeld een kind dat overstuur raakt omdat iets afgepakt is), maar zal rond de twee á drie minuten duren. Na de time-out bespreken we met het kind wat er mis ging en hoe dat kwam. Tevens bespreken we wat we van het kind verwachten. Daarna gaat het kind weer meespelen en letten we even extra op het kind en belonen we goed gedrag onmiddellijk door complimenten te geven. Op deze manier lukt het bijna altijd om het kind te stimuleren om dingen op de goede manier te doen.

De time-out wordt alleen ingezet als kinderen begrijpen wat er mis is gegaan en als het kind een aantal malen opzettelijk de regels overtreedt. Kinderen jonger dan 2 á 2,5 jaar overzien dit vaak nog niet, dan is de inzet van de time-out nutteloos. Bij de jongste kinderen houden we het bij praten en uitleggen, herhalen en afleiden.

We vinden het belangrijk om de dag positief te beginnen, om die reden vinden we het niet fijn als kinderen binnen komen met conflicten. We lossen die altijd op voor dat ouders naar het werk vertrekken. Ook gaan kinderen nooit naar huis met een 'conflict' dat nog niet opgelost is, maar wordt de dag altijd positief afgesloten.

Wij vinden het belangrijk dat ouders op de hoogte worden gebracht van situaties die hebben plaatsgevonden gedurende de dag. Indien er sprake is geweest van een situatie die opvallend was, of die het kind heeft aangegrepen, dan worden ouders hiervan op de hoogte gesteld zodat zij, indien wenselijk, dit ook met de kinderen kunnen bespreken.

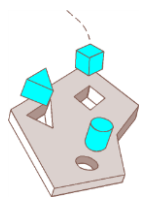
Voorbeeld van een aantal regels die we hanteren in de groep:

het eten

- we eten met elkaar aan tafel, als je wilt rond lopen of spelen, dan kun je niet tegelijkertijd eten.
- we wachten met eten en drinken tot iedereen een boterham heeft, we gezongen hebben en elkaar smakelijk eten hebben gewenst. (de kleintjes die dit nog niet begrijpen laten we wel gewoon beginnen. De oudere kinderen benoemen dat dan ook; 'nee, hij begrijpt het nog niet'.

samenspelen

- het kind kiest zelf een plek om te spelen, maar beperkt het spel wel tot de hoek waarin het materiaal hoort (dus niet met de bouwblokken en de auto's in de poppenhoek) op deze manier blijft de ruimte overzichtelijk. (met uitzondering van de kleintjes die net lopen en graag 'verhuizen')
- als het kind wil spelen met iets wat een ander heeft, dan zijn er twee mogelijkheden a) het vraagt of het mee mag doen, b) het kind vraagt aan de ander of hij het mag hebben. Afpakken is geen goed idee, samen met de pedagogisch medewerker is er misschien wel een andere oplossing te vinden.
- Als het kind aangeeft alleen te willen spelen, dan wordt dat gerespecteerd. Pas als blijkt dat het kind bijna nooit met andere kinderen wil spelen, dan wordt bekeken waardoor dat komt en stuurt de pedagogisch medewerker bij in de keus van het kind
- als het kind een aanvaring heeft met een ander kind, lossen we dat altijd op door een gesprekje. Als een kind erg boos of verdrietig is, dan laten we het even bijkomen alvorens het gesprekje aan te gaan, maar voor het kind verder speelt wordt zorgen we ervoor dat het conflict is opgelost.
- Kinderen mogen niet op het meubilair klimmen, dat kan gevaar voor henzelf en voor anderen opleveren.

Onze voorschool met Uk & Puk.

VVE staat voor voor- en vroegschoolse educatie. Veel kinderen worden meertalig opgevoed. Op jonge leeftijd zijn kinderen zeer gevoelig voor taal en leren ze makkelijk meerdere talen tegelijkertijd aan. Toch kan het gebruik van twee of meer talen door elkaar verwarring opleveren. Om deze reden hebben onze pedagogisch medewerkers zich de laatste jaren gespecialiseerd in het aanbieden van VVE-activiteiten. Wij bieden de kinderen op een speelse manier uitdagingen aan, niet alleen op gebied van spraak en taal ontwikkeling, maar ook op alle andere ontwikkelingsgebieden.

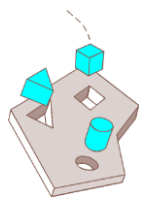
De kinderkorf werkt met een voorschools educatieprogramma Uk & Puk dat onderdeel is van het programma Puk & Ko. Dit deel van het programma richt zich op kinderen van 0 tot 4 jaar. Het programma is bedoeld voor alle kinderen, niet alleen voor kinderen die bijvoorbeeld extra ondersteuning nodig hebben.

De reden dat wij met dit programma werken is dat wij de kinderen interessante uitdagingen willen aanbieden in ons programma en dat wij een positieve bijdrage willen leveren aan de ontwikkeling van de kinderen. Het programma richt zich met name op spraak-taal ontwikkeling en sociaal-emotionele ontwikkeling. Met ons peuterprogramma (zie volgende item) vullen wij het programma aan op de andere ontwikkelingsgebieden.

Het programma van Uk & Puk bestaat uit 11 thema's. Puk (de pop) heeft een speciaal plekje bij al onze kinderen. Puk en zijn belevenissen leven voor de kinderen, kinderen vragen ernaar en laten hun ouders enthousiast zien wat Puk nu weer heeft beleefd. Door het enthousiasme van kinderen, ouders en pedagogisch medewerkers zijn nu alle kinderen betrokken bij het programma.

Een voorbeeld van een thema is "Eet Smakelijk". Binnen dit thema benoemen we dingen die met eten te maken hebben zoals, bord, bestek, lekker, proeven, eten koken, pan, keuken, opscheppen, heet, warm, blazen, koud, zuur, zoet, sappig, droog, afwassen, tafel dekken, enz. en we benoemen etenswaren. Daarnaast kopen we ook etenswaren die we met de kinderen bekijken en proeven en we maken lekkere dingen klaar met de kinderen. Met de oudste kinderen gaan we een stapje verder en benoemen we hoe dingen voelen in je mond (warm, koud, zacht, droog, nat, zuur, zout, enz.) misschien kun je ook raden wat je in je mond hebt als je het niet ziet, maar wel proeft. In de zomer planten we wat aardbeien, tomaten of waterkers. Het is heel leuk als je dat mag plukken en opeten. We lezen ook boekjes over eten en zingen er liedjes over. Op de groepen hangen knutsels die we gemaakt hebben bij dit thema. De activiteiten die we doen, ook met peuterspelen, stemmen we af op het thema van het Puk programma.

Andere thema's zijn: "Wat heb jij aan vandaag", "Dit ben ik", "Ik en mijn familie", "Regen", "Knuffels", "Reuzen en Kabouters", "Ik ben al bijna 4", "Welkom Puk", "Oeff wat warm". Ook deze thema's worden op een zelfde wijze uitgewerkt door de pedagogisch medewerkers als het voorbeeld in "Eet smakelijk". We kiezen 5 thema's per jaar die we in Diemen zoveel mogelijk afstemmen op het peuter- en kleuterprogramma van de school. Het voordeel is dat de kinderen van de peuterspeelzaal en de kinderen van de dagopvang dan dezelfde thema's hebben op de peuterspeelzaal en bij de dagopvang. Naast de 5 gekozen thema's zijn er ook thema's als Pasen, Koningsspelen, Zomerfeest, Modderdag,

Kerst en Sinterklaas. Ook bij deze thema's werken we op dezelfde wijze als hierboven beschreven.

Soms passen we een thema wat aan, bijvoorbeeld Knuffels verschuift van de knuffel van het kind naar dieren of bijvoorbeeld het thema "oef wat warm" wordt gekoppeld aan vakantie. "Dit ben ik" breiden wij uit naar de omgeving van het kind (bijvoorbeeld het huis). We doen dit omdat alle thema's elke twee jaar voorbij komen en voor de oudste kinderen willen we nieuwe elementen toevoegen en niet alleen herhalen zodat zij ook uitdaging blijven vinden in het thema.

Het programma biedt ook activiteiten voor de allerjongsten met daarin schootspelletjes, liedjes gezichten nadoen, voelen van materialen enz.

De ouders worden op de hoogte gehouden van het thema dat start. Op de startdag van het thema krijgen zij een mail met daarin informatie over het thema. De informatie is ingedeeld op leeftijd van de kinderen (0-1,5 jaar, 1,5-2,5 jaar, 2,5 – 4 jaar). In deze mail staat in grote lijnen beschreven welke activiteiten wij met de kinderen gaan doen, maar er staan ook tips in voor activiteiten die ouders zelf thuis met hun kinderen kunnen doen. In de maandelijkse nieuwsbrief leest u meer over welke activiteiten wij hebben ondernomen met de kinderen en wat er voor de komende periode op de planning staat.

De invulling van de activiteiten van de thema's vindt plaats volgens een rooster waarin de planning waarmee wij werken is opgenomen. Dit rooster helpt onze collega's om de activiteiten te structureren en voor te bereiden. Meer informatie hierover vindt u in het stukje hieronder over het peuterspelen.

Het peuterspelen

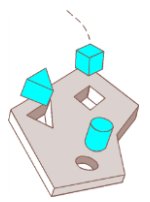
Dagelijks vinden er georganiseerde activiteiten op de groepen plaats. We werken met een jaarplanning waarin we de Uk & Puk thema's opnemen, maar ook thema's als bijvoorbeeld Sinterklaasfeest, Kerstfeest, Pasen, Zomerfeest, enz.

De activiteiten van de dag zijn gebaseerd op de ontwikkelingsgebieden van de kinderen zoals u deze ook terug vindt in ons pedagogisch beleid (motorische ontwikkeling, zintuigelijke ontwikkeling, spraak-taal ontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling en cognitieve ontwikkeling)

Om te voorkomen dat kinderen bijvoorbeeld op maandag steeds eenzelfde soort activiteit aangeboden krijgen rouleren de activiteiten steeds van dag.

Een activiteit ontwikkelt nooit één ontwikkelingsgebied op zichzelf, de andere ontwikkelingsgebieden komen automatisch ook aan bod. Als we met de kinderen verven, dan benoemen we ook de materialen die we gebruiken, de kleuren van de verf en wat er gemaakt wordt. Dus naast de motorische ontwikkeling wordt ook spraak-taal en cognitieve ontwikkeling gestimuleerd bij een dergelijke activiteit, maar ook bijvoorbeeld de sociaal-emotionele ontwikkeling.

De dagelijkse invulling wordt verzorgd door de pedagogisch medewerkers. Zij bereiden per dag een activiteit voor de kinderen voor in het kader van het Uk & Puk thema en het soort activiteit dat aan de beurt is. Per pand bereiden de collega's van een groep de ene week de 3+ activiteiten voor, de andere week de 2+ activiteiten. De buurgroep doet dit

ook, maar precies andersom. Er zijn dus dagelijks activiteiten voor zowel de 2+ als de 3+ kinderen.

De activiteiten voor het peuterspelen zijn onderdeel van het ochtendprogramma. Naast het programma is er nog voldoende tijd over om buiten te spelen. Sommige activiteiten vinden buiten plaats.

De kinderen gaan voor de activiteit van die dag naar de groep waarop de activiteit voorbereid is. Hierdoor spelen de 2+ kinderen die mee willen doen samen met hun leeftijdsgenootjes van de buurgroep in de ene groep en de 3+ kinderen die mee willen doen samen met hun leeftijdsgenootjes van de buurgroep in de andere groep. Als de activiteit is afgelopen gaan de kinderen terug naar hun eigen groep.

Voor alle kinderen is het een vrije keuze om mee te doen aan de activiteiten. De kinderen worden uitgenodigd om aan de activiteit deel te nemen, als een kind niet wil mee spelen en liever op de eigen groep blijft vrij spelen, dan kan dat. Vooral de 2+ kinderen zijn soms erg snel klaar met een activiteit omdat zij zich nog niet zo lang kunnen concentreren, zij gaan dan weer vrij spelen.

Meestal vinden kinderen het erg leuk om activiteiten aangeboden te krijgen en reageren zij enthousiast. De kinderen vragen ook vaak naar het peuterspelen. Dat is belangrijk, de kinderen moeten er vooral plezier in hebben en er extra uitdaging in vinden.

Er zijn kinderen voor wie het peuterspelen een grotere uitdaging is. Dit is op zich geen probleem, maar vanaf 3,5 jaar zullen wij deze kinderen meer stimuleren om deel te nemen aan de activiteiten omdat wij het samenspelen met een grotere groep leeftijdsgenootjes zien als één van de voorbereidingen op de basisschool. Indien dit een obstakel is voor het kind, dan zullen wij dit met de ouders bespreken.

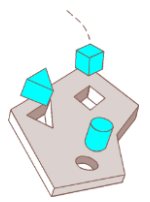
In de rest van het dagprogramma worden er op de groepen meerdere activiteiten aangeboden waaraan alle kinderen deel kunnen nemen. Ook hier worden activiteiten aangeboden rondom het thema van Puk voor die periode.

De jongste kinderen krijgen ook activiteiten aangeboden, maar bij hen zijn de activiteiten individueel of in een heel klein groepje, bijvoorbeeld met 1 of 2 andere kinderen.

Tussendoor wordt er vrij gespeeld door de kinderen. De pedagogisch medewerkers stellen zich op deze momenten beschikbaar op voor de kinderen en begeleiden spel in de hoeken indien nodig, of wenselijk. (bijvoorbeeld als kinderen leidsters uitnodigen om mee te doen of als begeleiding in het spel nodig is).

Ook aan het einde van de dag spelen de kinderen vrij en zijn er alleen kleinere activiteiten als puzzelen, voorlezen, kleien. Dit heeft te maken met het feit dat activiteiten op dat moment vaak worden doorbroken doordat er ouders binnen komen om kinderen op te halen en de pedagogisch medewerkers ook beschikbaar moeten zijn voor de overdracht.

Het peuterspelen is het hele jaar door behalve in de schoolvakanties. Doordat er dan veel kinderen en collega's op vakantie zijn werken we dan met een aangepast programma.

De ontwikkelingsgebieden

In dit hoofdstuk gaan we in op de verschillende ontwikkelingsgebieden van de kinderen om aan te geven hoe wij de kinderen te stimuleren in hun ontwikkeling. We doen dit per leeftijdsgroep, baby's en peuters en soms wordt ook het onderscheid gemaakt tussen een dreumes en een peuter. We doen dit omdat er grote verschillen zijn tussen de kinderen en leeftijd en ontwikkelingsniveau soms een andere aanpak vraagt.

Sociale en emotionele ontwikkeling.

Baby's.

Voor deze leeftijdsgroep vinden we tijd en aandacht de meest belangrijke factor. Het kind is nog veel op zichzelf gericht en heeft minder aan alle activiteiten die er op het dagverblijf worden aangeboden. Het kind kan al wel goed aangeven wat het plezierig vindt en wat niet. Er wordt dan ook zeer individueel gewerkt met deze kinderen. Vaak is er een 1 op 1 situatie met het kind op momenten van voeden, verzorgen maar ook van spelen. Vooral op de rustige momenten (bijv. tussen de middag) is er ruim tijd voor spelletjes, gezellig op schoot, liedjes enz. Contacten met de andere kinderen zijn er natuurlijk altijd, maar vooral het eerste half jaar zijn de pedagogisch medewerkers daar zeer sturend in (niet allemaal tegelijk, niet teveel handen aan het kind, voorwerpen op afstand houden enz.). Toch proberen we de kleinsten er op bepaalde momenten ook juist erbij te halen, het kind is tenslotte ook één van de kinderen van de groep. Bijvoorbeeld tijdens de kring of tijdens het eten, op deze momenten zitten de andere kinderen aan tafel en is de situatie voor de baby enigszins 'overzichtelijk'.

Regelmatig zet de pedagogisch medewerker twee of drie kleintjes in het wipstoeltje met het gezicht naar elkaar toe. De kinderen vinden het erg leuk naar elkaar te kijken en gaan ook op elkaar reageren door oog contact, bewegingen en geluidjes.

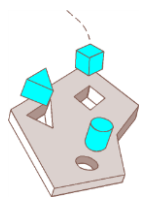
Wij vinden het belangrijk dat het kind emoties kan uiten, en wij vinden het ook belangrijk om het kind te laten merken dat anderen die emoties erkennen en er iets mee doen.

Daarom reageren de pedagogisch medewerkers zo direct mogelijk op signalen die het kind geeft, bijv. door de emotie te benoemen (vindt je dat mooi, heb je trek in eten, heb je geen zin om in de box te liggen). Als het kind huilt wordt het opgepakt en getroost en krijgt het kind wat het nodig heeft). Hierdoor wordt het kind gestimuleerd om te communiceren.

Als kinderen éénkennig worden, reageert de leiding hierop door de kinderen zoveel mogelijk alleen met voor het kind vertrouwde personen te confronteren, een schone broek of een fles krijgt het kind van een de vaste pedagogisch medewerkers of stagiaire en niet van de invalkracht. Kiekeboe spelen is heel favoriet, het kind leert dat als je iets niet ziet het er toch nog ergens is.

Peuters.

Als het kind opgroeit krijgt het kind steeds meer oog voor anderen in zijn omgeving. Het kind gaat ook steeds meer en intensiever contact zoeken met anderen in zijn spel. Deze interactie is heel belangrijk voor het kind, de pedagogisch medewerker stimuleert deze interacties dan ook. Doordat het kind naar anderen kijkt leert het ook veel over zichzelf.

Kinderen vinden het zelf heel belangrijk om onderdeel van de groep te zijn. Ze reageren dan ook erg boos of erg verdrietig of soms ook agressief als ze zich afgewezen voelen. Omgaan met emoties is soms moeilijk voor kinderen op deze leeftijd omdat oorzaak en gevolg nog niet altijd helder is voor het kind, (op wie ben je nu boos op jezelf of op de knoop die niet los wil). Ook in deze leeftijdsgroep kiezen we ervoor om te proberen de emotie die het kind toont te benoemen en nu kijken we naar de reactie van het kind om te zien of we de juiste interpretatie hebben gekozen. We vinden het belangrijk om emoties te onderkennen die het kind toont, het kind voelt zich dan gesteund en kan zich richten op de oplossing. Soms is een kind zo boos of zo verdrietig dat deze benadering niet werkt. We richten ons dan op troost en afleiding en proberen later er weer op terug te komen als het kind rustig is.

Zelfredzaamheid.

Zelfredzaamheid is een onderdeel van de sociaal- emotionele ontwikkeling. Hier draait het niet alleen om het snel zelfstandig kunnen uitvoeren van allerlei handelingen als bijv. aan- en uitkleden, eten, opruimen enz., maar draait met name om veiligheid en vertrouwen.

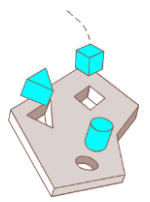
Een gevoel van veiligheid en vertrouwen is heel belangrijk voor kinderen, net als zelfvertrouwen. Doordat kinderen zelf ervaren wat ze kunnen en waar hun grenzen liggen, en de hulp van volwassenen ervaren, daar waar ze die nodig hebben, kunnen ze zelfvertrouwen opbouwen. Daarnaast bouwen ze ook vertrouwen in anderen in hun omgeving op (leeftijdgenootjes, leiding, ouders). Wij stimuleren kinderen daarom om dingen zelf te proberen en zijn daarbij zelf voorwaarden scheppend.

Hier volgt een voorbeeld over het uitkleden. We stimuleren het kind om te proberen zich uit te kleden en door het te prijzen als het een kledingstuk zelf uit heeft gedaan, maar we letten daarbij goed op dat het voor het kind niet te lastig wordt door tijdig hulp aan te bieden, of het kind duidelijk te maken dat het helemaal niet erg is als wij even helpen bij iets wat niet makkelijk gaat. Daardoor bieden we het kind de ruimte om iets te proberen en creëren we ook een vangnet voor het kind voor als het niet in een keer lukt. Als iets niet lukt en het kind er zelf voor kiest om hulp te vragen aan een ander, geeft dit het kind het gevoel dat het uiteindelijk toch de controle over zichzelf heeft behouden. Indien het kind het duidelijk moeilijk heeft met hetgeen hij doet en boos wordt (op bijv. het kledingstuk of zichzelf), dan grijpt de pedagogisch medewerker in en biedt hulp aan. De leidster zal altijd eerst mondeling de hulp aanbieden alvorens het van het kind over te nemen.

We passen dit toe voor allerlei handelingen die het kind aanleert (handen wassen, eten, aan- en uitkleden, neus snuiten en ook zindelijkheidsstraining).

De pedagogisch medewerker heeft hierbij een duidelijke taak in het 'verdelen in stapjes' van het proces. Je kunt niet leren je neus te snuiten, als je niet weet dat je een zakdoek nodig hebt, waar je die kunt pakken en wat je moet doen met de zakdoek als je klaar bent. De kinderen leren de handelingen in 'deelstapjes', dat maakt voor hen de kans op slagen van hun handeling groter en daardoor is ook de stimulans om de handeling te herhalen groter.

Zodra een kind belangstelling toont om iets te proberen stimuleren we dit. We letten er natuurlijk wel op dat het iets is dat binnen de mogelijkheden van het kind ligt. Is dat niet

het geval, dan proberen we een tussenstapje te maken of om het kind helemaal af te leiden. (bijv. een kind dat nog geen drie is en met een prikpen wil spelen zullen we afleiden, de concentratie van het kind is nog niet voldoende om er goed mee om te gaan en het voorwerp leent zich niet voor allerlei experimenten en ermee aan de wandel gaan).

Op gebied van persoonlijke verzorging stimuleren we de kinderen om zelf aan- en uit te kleden, zelf neus te snuiten, zelf handen te wassen, tanden te poetsen (wij doen het zelf na) en uiteindelijk ook om zelfstandig naar het toilet te gaan.

Alle handelingen worden stapje voor stapje aangeleerd (bijv. eerst uitkleden, dan aankleden, eerst alleen concentreren op het plassen, en hulp bieden bij het uit doen van kleding en handen wassen).

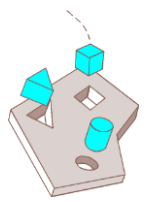
- De pedagogisch medewerker legt het kind uit wat de bedoeling is en doet het zo mogelijk voor of laat een ander kind het voor doen .
- In het begin geeft de pedagogisch medewerker steeds aan wat het volgende stapje is en geeft daar hulp bij
- Daarna vervalt de hulp, het kind voert de handeling zelf uit, de pedagogisch medewerker geeft nog wel aan wat het kind moet doen.
- Uiteindelijk kan het kind de handeling zelf verrichten en weet het ook wat er bij komt kijken (bijv. als je je neus snuit, dan moet daarna de zakdoek in de prullenbak, als je naar het toilet gaat, dan was je daarna je handen, enz.).
- De pedagogisch medewerker controleert achteraf of het kind de handelingen goed heeft uitgevoerd.

Ook bij het eten, drinken en opruimen laten we de kinderen zelf doen wat ze zelf kunnen. De kinderen eten met een vork en drinken doen ze uit een fles, een tuitbeker of een gewone beker.

Bij zelfredzaamheid kijken we niet alleen naar praktische handelingen. We kijken ook naar hoe het kind zich staande houdt in de groep. Komt het kind voor zichzelf op, of laat het zich dingen afpakken? Zegt het kind: 'Nee ik heb daar geen zin in', of laat het zich meeslepen. Speelt een kind alleen samen als het de leiding heeft in het spel, of laat het kind zichzelf ook leiden. We zoeken met het kind een balans en helpen het kind om op een goede manier voor zichzelf op te komen. Het ene kind heeft daarbij wat stimulans nodig (daar was jij toch mee aan het spelen? ga het maar terug vragen). Het andere kind moet soms wat worden afgeremd (je kunt daar ook samen mee spelen, of om de beurt doen)

Omdat we zelfredzaamheid en eigen initiatieven heel belangrijk vinden, hebben we gekozen voor het aanbieden van Montessori materiaal. Deze materialen kenmerken zich doordat er een 'controle van de fout' in zit. Bijvoorbeeld; er is een langwerpig blok hout met 10 ronde gaten erin. De grote van deze gaten varieert in een opbouwende reeks van groot naar klein. In al deze gaten past een cilinderblokje. De kinderen halen de cilinders eruit en plaatsen ze terug in de gaten. Als ze dit goed doen, dan passen alle tien de cilinders weer in de gaten. Als er een cilinder in een te groot gat staat houd je aan het einde een cilinder over. Op deze manier ziet het kind zelf dat er iets niet klopt en kan het op zoek gaan naar een betere oplossing. Wij vinden het belangrijk dat kinderen de gelegenheid krijgen om zelf bezig te zijn en controle te krijgen over wat ze doen. Het

materiaal geeft de kinderen zelf aan dat ze het goed gedaan hebben of het geeft ze de gelegenheid om iets nog eens goed te bekijken en een andere oplossing te proberen.

Spraak- en Taalontwikkeling.

Baby's.

Ook de allerkleinsten hebben al hun eigen manier om te communiceren: ze kunnen huilen, lachen, hun aandacht op dingen vestigen, met armen en benen hun enthousiasme of boosheid kracht bij zetten. De pedagogisch medewerker speelt zoveel mogelijk in op deze uitingen van het kind en probeert op die manier het kind te stimuleren om te communiceren. Daarnaast is er tussen de fles en het weer gaan slapen altijd een moment voor een schootspelletje, een liedje of een babbeltje. Ook wordt er tijdens de verzorging met de kinderen gesproken. Bij het aan tafel gaan, zitten of liggen ze er ook bij. Veel begrijpen ze nog niet van de verhaaltjes en de liedjes, maar na verloop van tijd zie je ineens de herkenning van bepaalde woorden en met name gebaren. Zodra er belangstelling ontstaat voor bepaalde woorden, wordt dat opgepakt door de pedagogisch medewerkers. Deze woorden worden regelmatig gebruikt en het benoemen van dingen wordt belangrijker. Eerste boekjes, met een plaatje per bladzijde, worden daar onder andere voor gebruikt.

Jongste peuters.

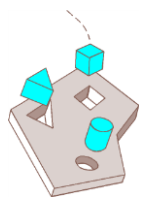
Woorden en zinnen van twee of drie woordjes liggen voor deze kinderen al snel binnen het bereik. Ze begrijpen al veel meer van de aangeboden liedjes en verhalen en kunnen al een beetje meepraten over een onderwerp (bijvoorbeeld als we praten in de kring over welke dieren ze gezien hebben op de kinderboerderij). We stimuleren de kinderen zoveel mogelijk om mee te doen aan 'kringgerekjes' door het kind gericht aan te spreken en een vraag te stellen waarvan we van tevoren weten dat ze het antwoord kunnen geven. Dit om te voorkomen dat een groter kind dat sneller denkt het antwoord al voor ze geeft. Op deze manier worden ze gestimuleerd om mee te doen en te luisteren.

Bij het eten vragen we of een kind nog een boterham wil en zo ja wat het kind erop wil. Eerst is wijzen en ja knikken voldoende, maar als je kunt praten willen we dat horen en wachten we op een antwoord.

Ook bij deze groep kinderen spelen boekjes en verhaaltjes een belangrijke rol bij het vergroten van de woordenschat, maar ook als je een inlegpuzzel maakt kun je de stukjes benoemen. Daarnaast wordt er in de kring aandacht besteed aan het benoemen van bijvoorbeeld dieren, lichaamsdelen, vervoersmiddelen enz.

De oudste peuters.

De zinnen worden steeds langer en het kind kan op een goed moment ook iets terugvertellen. De verhalen die we vertellen of voorlezen worden nu volledig begrepen en kinderen denken mee in het verhaal en stellen tussendoor vragen. De meeste liedjes kennen deze kinderen van buiten en ook de gebaren die erbij horen. We stimuleren de kinderen goed naar elkaar te luisteren, wijzen ze op de chronologische volgorde in een verhaal en verbeteren spreekfouten (bijv. mamma heeft dat ook gekocht) door een zin op de juiste manier te herhalen. We stellen kinderen in de kring vragen en proberen ze iets te laten vertellen of uitleggen. Veel kinderen hebben daar geen stimulans bij nodig, sommige kinderen hebben er meer moeite mee om iets aan de hele groep te vertellen.

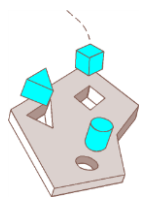

Er wordt nog steeds aandacht besteedt aan het uitbreiden van de woordenschat. Spelletjes als Lottino, Memorie enz. vragen het kind kaartjes te benoemen en met elkaar te praten over hoe het spel gespeeld wordt.

Bij deze groep ligt er meer nadruk op de wijze waarop de kinderen onderling met elkaar communiceren. De woordenschat is over het algemeen groot genoeg om wat meer te nuanceren. Er wordt niet alleen gereageerd op wat het kind zegt, maar ook hoe het gezegd wordt en waarom (waarom mag hij niet meedoen van jou?, waarom pakje dat af, je kunt toch vragen of jij ermee mag spelen? spreek maar af hoe je daar samen mee kunt spelen, vraag dat eens op een aardige manier).

Algemeen

Er worden veel liedjes en verhaaltjes aangeboden en de pedagogisch medewerkers proberen, zoveel als mogelijk is, de kinderen te betrekken bij kringgesprekjes. De jongste kinderen laten we zoveel mogelijk op hun eigen wijze hun verhaal vertellen, zonder teveel direct te verbeteren. De Pedagogisch medewerker kiest er eerder voor om het verhaal van het kind, op de goede manier te verwoorden, zodat ieder kind in de groep het heeft begrepen en erop kan reageren. Wij vinden het belangrijk dat kinderen niet alleen leren praten, maar ook leren luisteren en zorgen er dan ook voor dat de kinderen elkaar laten uitpraten. Doordat de pedagogisch medewerker de kinderen serieus neemt in een gesprek, nemen de kinderen elkaar ook serieus. De grotere kinderen worden wel verbeterd als ze spreekfouten maken, vaak is het verhaal dat ze vertellen duidelijk voor de anderen, dus is het navertellen door de pedagogisch medewerker hier overbodig. Het gebruik van de taal beslaat natuurlijk niet alle vormen van communicatie die de kinderen gebruiken, de non-verbale communicatie speelt ook een grote rol. Meer informatie over hoe daarmee wordt omgegaan staat bij het hoofdstuk 'sociaal-emotionele ontwikkeling'.

Motorische ontwikkeling.

Baby's

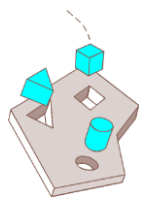
Met betrekking tot de motorisch ontwikkeling geldt dat de omgeving afgestemd moet zijn op wat het kind kan. Voor de baby's is met name een veilige omgeving van belang. De plek moet rustig zijn, schoon en af te sluiten voor andere kinderen. In het begin is het kind erg op zichzelf gericht, het ontdekt de handen en de voeten en gaat zich omrollen. Het kind tast veel dingen af met de mond, dat vergt dus meer schoonmaken en speelgoed speciaal achterhouden voor deze leeftijdsgroep. Zodra het kind iets kan vasthouden, geven we het kind regelmatig speelgoed in handen, of geven het kind een poosje de 'babygym'. Kijken, vastpakken en in de mond stoppen is op dit moment het meest favoriet, er wordt dus materiaal aangeboden dat makkelijk schoon te houden is en dat ook geschikt is om in de mond te nemen.

Zodra het kind gaat omrollen of zitten en kruipen ligt het speelgoed niet meer direct naast het kind en geven we ook niet meer iets in handen. Wel ligt er speelgoed binnen bereik zodat het kind het zelf kan pakken. De kinderen liggen als ze wakker zijn, afwisselend in de box, in een wipstoeltje (direct na het eten even 'uitbuiken') of (meestal vanaf het moment dat ze omrollen of zitten en als de grotere kinderen op bed liggen) op een kleed op de grond. We wisselen dit af omdat iedere plek zijn eigen mogelijkheden en beperkingen heeft en daarnaast speelt de voorkeur van het kind daarbij ook een rol.

Op het moment dat het kind zich gaat verplaatsen is de box of het wipstoeltje niet meer de favoriete plek van het kind. Het zoekt meer uitdaging. Op de rustige momenten 'went' het kind aan de grote ruimte en aan de nieuwe materialen die daar ineens onder handbereik komen. De materialen waar deze kinderen dan mee in aanraking komen, zijn allen veilig voor ze, toch proberen we te voorkomen dat alles direct de mond in gaat, daar de groteren ook met dit speelgoed spelen (dingen die niet geschikt zijn voor deze kinderen staan iets hoger). Omdat het rustig is in de groep krijgt het kind de kans om zich op de eigen manier en in het eigen tempo te verplaatsen. Wij vinden het belangrijk dat het kind zijn/haar eigen tempo kan bijhouden en dat het kind stapje voor stapje steeds meer en ander speelgoed binnen het bereik krijgt. Om deze reden wordt er geen gebruik gemaakt van hulpmiddelen voor het kind om zich te verplaatsen (bijv. loopstoeltjes etc.) . In spelvorm stimuleren we kinderen om dingen te proberen als omrollen, blijven zitten, proberen zich op te trekken, of stapjes te maken, maar alleen als het kind zelf aangeeft er belangstelling voor te hebben, m.a.w. het kind geeft het signaal naar de leiding en niet andersom. Ook het nemen van hindernissen is iets wat de nodige aandacht vraagt, bijv. hoe klim je op het kussen en hoe kom je er dan weer vanaf.

Jongste peuters.

Als de kinderen lopen gaat er een nieuwe wereld voor ze open. Je kunt je ineens voortbewegen en nog iets meenemen ook, want je hebt twee handen vrij. Eindeloos moeten er dingen van de ene kant van de kamer naar de andere gebracht worden. Bovendien kun je opeens dingen pakken die wat hoger staan, zoals puzzels, boekjes, potloden en papier, heel spannend natuurlijk. En dat is ook de bedoeling, want niet alleen motorisch ontwikkelt het kind zich, maar ook op andere terreinen gaat de ontwikkeling door. Naast de grove motoriek gaat ook de fijne motoriek zich steeds meer ontwikkelen.

Misschien krijg je een puzzelstukje op zijn plaats of krijg je met een potlood een streep op het papier. Langzamerhand doen kinderen steeds meer met de handen en worden activiteiten als kleien, verven, tekenen, handen wassen, met zand spelen, brood eten, e.d. leuk. Kinderen mogen hier al vroeg mee aan de gang, zij moeten echter het stadium van met de mond aftasten wel voorbij zijn. De creatieve materialen zijn op biologische basis vervaardigd, maar een boterham is een betere lunch als de mooie rode verf.

Kinderen experimenteren in deze periode veel met de aangeboden materialen, iets maken is er dan ook nog niet bij. Het gaat om de beweging en het voelen en het kijken naar de effecten die je zelf teweeg brengt. (voorbeeld: Het kind verft niet om een tekening te maken, maar om te kijken hoe de verf aan de handen aanvoelt en wat er gebeurt als je met een hand verf ergens tegen aan komt). Daarnaast vinden kinderen het op deze leeftijd heel leuk om dingen ergens in te stoppen en er weer uit te halen. Ook hiervoor zijn materialen aanwezig. Naast de fijne motoriek wordt er ook aandacht besteed aan spelletjes waarin je in de kring loopt, springt, omvalt, kruipt, enz. (voorbeeld: Schipper mag ik overvaren, Leentje Lint).

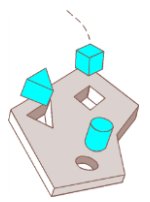
De oudste peuters.

Wat de grove motoriek betreft zijn deze kinderen vaak al heel handig. Lopen en springen vormen geen problemen meer. Rennen is heel leuk en fietsen op een driewieler ook. Kinderen zijn op deze leeftijd vaak heel behendig en hebben een goed gevoel voor evenwicht. Sommige kinderen kunnen ook goed met de step en de loopklossen overweg. Bewegingsspelletjes vinden ze heel leuk, vooral als er een verhaaltje in zit. We doen dat dan ook regelmatig. Voor fietsen, rennen, klimmen, spelen met de bal etc. gaan we naar buiten, want de groepsruimte is tenslotte bestemd voor alle leeftijdsgroepen en moet veilig blijven.

Fijne motoriek: het eten met een vork levert geen problemen meer op en veel kinderen die ouder zijn dan 2,5 jaar smeren zelf hun boterham. Bij creatieve activiteiten gaat het niet meer om experimenteren met het materiaal, maar het potlood of de kwast wordt "bestuurd" om er iets mee te maken. Het stadium van krassen gaat over in een stadium van (min of meer) gesloten figuren die achteraf een naam krijgen als je daar naar vraagt. Inlegpuzzels zijn niet meer zo interessant, legpuzzels van 4, 9, 12 of zelfs 20 stukjes, wel. Verder zijn de kinderen op deze leeftijd veel bezig met het zich oriënteren in de ruimte. De materialen die we aanbieden worden hierop afgestemd (niet alleen met je vingers verven maar met een kwast, gereedschap gebruiken bij het kleien, de step en de loopklossen ook eens proberen in plaats van de fiets enz.). Met de Montessori-materialen kun je eindeloos aan de slag met stapelen, op volgorde leggen, inpassen etc. De grotere kinderen stimuleren we meer om dingen goed te doen, (bijv. Houd je potlood eens goed vast, kijk maar eens of je een bal kunt maken, maak deze tekening maar eens mooi door hem te kleuren. Bij bewegingsspelletjes kun je jezelf misschien nog veel groter maken, of juist veel kleiner enz).

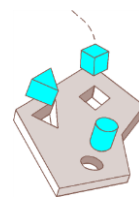
Algemeen.

Voor de grotere kinderen komt het voor wat betreft de grove motoriek vooral aan op het buiten spelen of op de gang spelen (fietsen, ballen, stappen, klimmen,

bewegingsspelletjes, enz.) Voor wat betreft de fijne motoriek is er veel verschillend materiaal beschikbaar (kralen, puzzels, knutselwerkjes, Montessori-materiaal) De pedagogisch medewerker volgt het kind in de motorische ontwikkeling, hij/zij let daarbij bijvoorbeeld op het gevoel voor evenwicht bij het kind, hoe het kind zich beweegt bij spelletjes, hoe het kind kleine voorwerpen pakt, hoe het kind een kwast, een potlood en een vork hanteert. Deze onderdeeljes van de motoriek vindt u dan ook terug in de observatieverslagen.

Wij vinden het belangrijk dat kinderen van meet af aan leren om dingen op een goede manier te doen. Daarom letten we op dat we dingen op een juiste manier aanleren of aanreiken (bijv. een potlood hoort op tafel en hoort bij papier en niet in je mond, als je gaat hollen moet je oppassen dat je geen kleine kinderen omver loopt enz.). In het begin proberen we dingen aan te leren door het voor te doen, in een later stadium verbeteren we dingen als dat nodig is (voorbeeld: als een kind begint met tekenen is het goed vasthouden van een potlood nog heel moeilijk, we doen het wel een keer voor, maar als het kind het niet overneemt is dat geen probleem en gaat het in de eerste instantie erom dat het kind met het potlood iets op het papier krijgt. Als een kind bijna vier is en een potlood in de vuist houdt, dan vraagt de pedagogisch medewerker het kind hoe hij het potlood nu vast houdt en of hij ook weet hoe het anders moet). Op deze wijze leert ieder kind op eigen niveau.

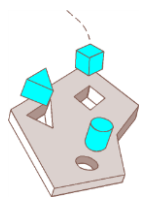
Cognitieve ontwikkeling.

Spelen doen kinderen niet alleen tegen de verveling of omdat ze het leuk vinden maar vooral om te leren. Als je kinderen in hun spel observeert, dan zie je dit ook. Kinderen willen dingen steeds herhalen en steeds opnieuw horen totdat ze het beheersen en dan verliezen ze al snel de belangstelling ervoor. Verder zie je dat kinderen een periode steeds voor een bepaald soort spelmateriaal kiezen. Als je de verschillende groeifasen van het kind daarnaast bekijkt zie je relaties tussen de ontwikkeling van het kind en het spel. Vaak richt de ontwikkeling van het kind zich op één onderdeel tegelijkertijd. Een kind dat grote sprongen maakt in de taalontwikkeling zal het ene boekje na het andere bekijken en plaatjes benoemen heel leuk vinden. Op dat moment zal het op motorisch gebied niet veel nieuwe uitdagingen zoeken en herhalen wat het al kent. Omdat ieder kind zich in een eigen tempo ontwikkelt en kinderen vaak niet tegelijkertijd aan hetzelfde toe zijn, zorgen we dat er veel verschillende materialen zijn waarmee het kind zelf bezig kan zijn. Alleen of samen met anderen. Materialen als puzzels, boekjes, dieren, bouwblokken en duplo, materiaal voor de poppenhoek en tekenmateriaal kunnen door de kinderen zelf gepakt worden. Daarnaast zijn er spelletjes, verf, klei, scharen, kralen e.d. Deze materialen staan in de kast en worden in overleg met de pedagogisch medewerkers gebruikt

Wat leren kinderen nu precies van dat spelen? Eigenlijk bijna alles; kinderen oefenen hun oog- hand coördinatie, ze leren omgaan met afmetingen en gewicht, ze bootsen situaties na die ze gezien of gehoord hebben, ze ontwikkelen een gevoel voor evenwicht, ze leren dingen herkennen en benoemen, ze leren afstand en snelheid in te schatten, ze leren eigenschappen van verschillende materialen kennen (koud/warm, nat/droog, hard/zacht). Wij proberen ervoor te zorgen dat kinderen al deze ervaringen op kunnen doen in onze speelruimte. Daarom kijken we regelmatig naar het speelgoed dat aanwezig is. We willen veel verschillend materiaal, maar niet veel van bepaalde soorten speelgoed in veel verschillende uitvoeringen aanbieden. (bijv. een vormendoos in hout, in plastic, met drie soorten figuren of met 10 soorten figuren).

Ook hier heeft het Montessori materiaal een belangrijke toegevoegde waarde, de spelletjes hebben allen te maken met de zintuiglijke ontwikkeling van de kinderen, nl. gehoor, tastzin, leren kijken naar onderlinge verschillen, waarnemen van kleuren, sorteren, enz. Daarnaast leren de kinderen het benoemen van de dingen waarmee ze bezig zijn. (groot/klein, dik/dun, hoog/laag enz.). Bovendien vergen een aantal werkjes een nauwkeurige coördinatie van de bewegingen van het kind.

Behalve de spelmaterialen zijn ook de kringgesprekjes van grote waarde voor de cognitieve ontwikkeling. Er komen onderwerpen en liedjes aan de orde waarbij je lichaamsdelen aanwijst, of de pedagogisch medewerkers hebben wat hulp nodig van de kinderen om te weten welke dieren er ook al weer in de diertuin wonen, enz. Aan de hand van thema's of soms ook aan de hand van verhalen of belevenissen van de kinderen komen allerlei onderwerpen aan de orde. Uiteraard heeft ook het Uk & PUK programma veel onderdelen die bijdragen aan de cognitieve ontwikkeling van de kinderen.

Observeren en signaleren.

Evaluaties

Jonge kinderen ontwikkelen zich in een heel snel tempo. We vinden het belangrijk om deze ontwikkeling te volgen. Verder willen we ook weten of het kind zich prettig voelt op het dagverblijf en hoe de contacten met andere kinderen verlopen. Een ander aspect dat aandacht verdient is de afstemming van de opvoedsituatie thuis en op het kinderdagverblijf.

Elk half jaar bekijken we hoe het met elk individueel kind gaat op de groep. Aan de hand van een observatie van het kind, wordt binnen het team besproken of er speciale aandachtspunten zijn voor het kind en of er een handelingsplan opgesteld dient te worden

Voor de grotere kinderen (vanaf twee jaar) gebruiken we daarvoor een observatieverslag, waarop alle eerder vermelde onderwerpen in het pedagogisch beleid aan de orde komen. De mentor van het kind observeert het kind een week lang en schrijft haar bevindingen op. Vervolgens wordt het observatieformulier met collega's besproken zodat informatie aangevuld kan worden. Tot slot worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek en worden de bevindingen besproken. Ouders krijgen elk half jaar de observatie van hun kind mee.

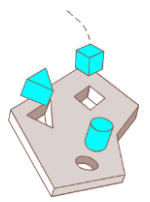
Voor de baby's gebruiken we de observatieformulieren niet omdat zij zich veel sneller ontwikkelen, de procedure is dan te lang, en tegen de tijd dat deze is afgerond, klopt het verslag vaak al niet meer. Bovendien is de periode van een half jaar te lang. Aan de hand van het schriftje van het kind en de situatie van die week verloopt de evaluatie van de kleinsten beter.

Aan de hand van een lijst met aandachtspunten wordt er voor hen een verslag gemaakt. We volgen verder de procedure zoals we die ook gebruiken met de observaties van de grotere kinderen.

Op deze wijze zijn we in staat de ontwikkeling van de kinderen op de voet te volgen. Door tijdig te signaleren waar bijsturing nodig is, kunnen we op korte termijn:

- de opvoedingssituatie thuis en op het kinderdagverblijf beter op elkaar afstemmen
- inspelen op individuele situaties van kinderen en ouders
- ouders doorverwijzen indien zij verdere ondersteuning nodig hebben en/of medisch advies gewenst is.

Soms is er aanleiding om intensiever te observeren. Dit kan een verzoek zijn vanuit de ouders of vanuit de pedagogisch medewerker. Als deze situatie zich voordoet, dan wordt er, in overleg met ouders, een apart schriftje aangelegd waarin dagelijks aantekeningen worden gemaakt. Ouders kunnen dit schriftje meelesen en mogen informatie aanvullen als zij dit wenselijk vinden. In overleg met de ouders wordt daarvoor een periode gekozen en een evaluatie moment afgesproken. Naar aanleiding van deze extra observatie wordt;

- a. het schriftje afgeschaft omdat er zowel bij de ouders als de pedagogisch medewerkers geen zaken zijn geconstateerd die opvolging behoeven.
- b. Het schriftje wordt voor een bepaalde periode aangehouden omdat er nog onduidelijkheden zijn.
- c. De geobserveerde signalen leiden tot verdere actie door ouders zelf of d.m.v. doorverwijzing conform het stappenplan van de procedure “als een kind je opvalt” (zie meldcode).
- d. Wij blijven met ouders in overleg over de opvolging en ontwikkeling.

Als kinderen bijna naar school gaan wordt er naast de laatste observatie, een overdrachtsformulier voor de school ingevuld. Bij de bespreking van het observatieverslag met de ouders, wordt ook dit ingevulde formulier besproken. Indien ouders daarvoor toestemming geven (schriftelijk) dan wordt dit formulier en eventueel de laatste observatie verstuurd naar de school waar het kind naar toe gaat. Dezelfde procedure volgen wij bij de overdracht naar de buitenschoolse opvang.

Kopieën van de observaties worden bewaard tot één jaar nadat het kind afscheid heeft genomen, daarna worden de formulier vernietigd.

Bij het afscheid van het dagverblijf krijgt elk kind een map mee met daarin werkjes, foto's en verhaaltjes die door de leidsters zijn verzameld in de periode dat het kind aanwezig was op het dagverblijf.

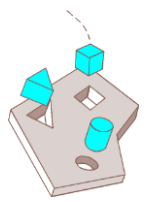
Buiten spelen

De pedagogisch medewerkers proberen dagelijks naar buiten te gaan met de kinderen. Het buiten terrein is zo ingericht dat de tuin een veilige en overzichtelijke plek is voor de kinderen waar ze fijn kunnen bewegen en ontdekken.

De omheining van het terrein is minimaal 1.30 hoog, maar op veel plaatsen hoger om ervoor te zorgen dat het terrein niet vervuild en beschadigd raakt door hangjongeren. De hekken van het binnenterrein zijn bedoeld om kleinere binnentuinen te maken. Elke tuin is bestemd voor de twee groepen van een gebouw en ligt direct voor het gebouw. In elke binnentuin bevinden zich:

- een zandbak met een rand die gebruikt kan worden om taarten te bakken, op te zitten, maar die ook als evenwichtsbalk fungeert.
- een box bekleed met kunstgras, goed afgeschermd zodat de kleintjes er fijn in kunnen spelen
- Paadjes om te volgen met de fiets
- Staptegels om op te spelen
- Wilgentenen hutjes in het gras
- Diverse soorten kindvriendelijke beplanting
- Schaduwdoeken boven de boxen en de zandbakken
- Los spel materiaal als fietsen, steppen, zandbakmaterialen, ballen, pionnen, klossen, loop en duw karretjes, stoepkrijt, bellenblaas, enz.
- Naast de spelmaterialen doen de kinderen een aantal maal per dag spelletjes en activiteiten met de pedagogisch medewerkers.
- Voor de kleinste kinderen is er een kinderwagen beschikbaar, zodat zij eventueel ook buiten kunnen slapen als iedereen buiten is.

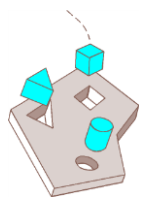
Op mooie dagen vragen we ouders de kinderen in te smeren met zonnebrandcrème. De pedagogisch medewerkers vragen dit na bij de ouders, zodat zij dit indien nodig zelf nog kunnen doen voor het ochtend programma. Wij herhalen het insmeren in de loop van de ochtend en s 'middags na het slapen (beschermingsfactor 50). Tussen 11.30 uur en 15.00 uur zijn we meestal binnen in verband met eten en slapen/rusten van de kinderen.

We hangen op het terrein schaduwdoeken op die ca 90% van de UV stralen tegenhouden. Op heel warme dagen mogen de kinderen met water spelen. We gebruiken dan bij voorkeur een sproeier, flesjes en emmertjes met water en watertafels/banen. In verband met de hygiëne meestal geen badjes. Als deze wel gebruikt wordt bij extreem warm weer, dan dragen de kinderen zwemluiers.

Als het heel koud is of regent, dan spelen alleen de grootste kinderen buiten, voor kleintjes die nog niet veel bewegen is het dan al snel te koud.

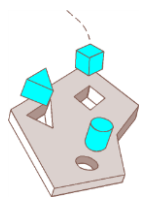
De grootste kinderen spelen minstens één maal per dag buiten, aansluitend aan het peuterspelen. Op koudere en nattere dagen zetten we de binnen hekken open zodat de kinderen over het hele terrein kunnen fietsen/steppen.

We houden een ongevallenschriftje bij om te zien of er aandachtspunten zijn op het terrein waar wij extra op moeten letten of die de tuinman moet aanpassen.

Dagprogramma

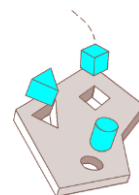
- 7.30 uur – 9.15 uur: De kinderen komen binnen, sommige ouders blijven nog even. Er is ruimte voor vrij spel
- 9.15 uur We gaan opruimen en aan tafel
- 9.30 uur We beginnen met zingen. Soms wordt er een verhaaltje gelezen, andere keren ontstaat er een kringgesprek. De kinderen krijgen een bakje fruit of crackers en iets te drinken. Kinderen die 2 x slapen op een dag gaan hierna naar bed
- 10.15 uur Tijd om te (peuter)spelen. Soms staan er creatieve activiteiten, spelletjes, wandelingen of bijvoorbeeld een boodschap op het programma, andere keren spelen de kinderen binnen of, als het weer het toelaat, buiten. De 2+ en de 3+ kinderen gaan naar het peuterspelen.
- 11.00 uur We gaan nog even buiten spelen.
- 11.25 uur opruimen, handen wassen, tafel dekken.
- 11.30 uur De kinderen eten een warme maaltijd (weekmenu wordt per mail toegezonden aan de ouders en hangt op het prikbord).
- 12.15 uur We gaan de tafel afruimen. Handen en gezichten wassen, tanden poetsen.
- 12.50 uur Er wordt nog even een boekje voorgelezen op het kussen en de meeste kinderen gaan naar bed. Kinderen die 's morgens geslapen hebben spelen in de ruimte, meestal zijn dit de kinderen van 9 mnd tot 1 ½ jaar. De grootste kinderen die niet meer slapen rusten even en krijgen activiteiten aan tafel aangeboden.
- 15.00 uur De meeste kinderen zijn weer wakker, gaan zich met hulp van de pedagogisch medewerkers aankleden.
- 15.15 uur De kinderen gaan een cracker eten en krijgen daar melk of yoghurt bij te drinken. Kinderen die 2x slapen gaan naar bed
- 15.45 uur Er volgt een activiteit of kinderen kunnen vrij gaan spelen. Vaak is er ook nog ruimte om buiten te spelen.
- 16.45 uur We ruimen samen op en eten rauwkost en drinken iets. Ondertussen wordt er vaak een boekje voorgelezen.

17.00– 18.30uur: Daarna gaan we nog kleine activiteiten ondernemen zoals boekjes kijken, bouwen, een puzzel maken tekenen of kleuren of vrij spelen totdat de kinderen worden opgehaald. Als het mooi weer is blijven we buiten spelen.

Op warme dagen bieden we de kinderen tussendoor water aan om extra te drinken.

De baby's hebben hun eigen programma/ritme. We proberen zoveel mogelijk het ritme van thuis over te nemen, zij kunnen zich nog niet aanpassen aan het ritme van de groep. Het PUK programma is verweven in het dagprogramma en komt op verschillende tafel- en spelmomenten aan bod. Het programma wordt ingezet voor alle leeftijden.

Rituelen en feesten

Brengen van de kinderen

's morgens kunnen ouders tussen 7.30 uur en 9.15 uur op de groep aanwezig zijn met hun kind, een kopje koffie/thee drinken en iets gaan doen met hun kind (voorlezen, puzzelen, spel). Daarnaast kan er zowel bij het brengen als bij het ophalen van het kind met de pedagogisch medewerker gesproken worden.

Opruimen

Na elke activiteit wordt er samen met de kinderen opgeruimd voordat het volgende onderdeel van het programma begint. Om 9.15 uur ruimen we op, gaan we handen wassen en aan tafel. Na de "kring" brengen we de spullen van het fruit/cracker eten samen naar de keuken. Als we een activiteit doen of vrij spelen dan ronden we dit ook af met het opruimen van het gebruikte materiaal. Kinderen leren op deze manier dat opruimen erbij hoort. Tevens geeft het opruimen de overgang aan naar iets anders. Kleine kinderen hebben deze overgang nodig om weer aan het volgende te beginnen.

Zingen

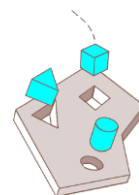
Om 9.30 uur gaan we met alle kinderen die op dat moment wakker zijn, aan tafel zitten. Voordat we fruit/cracker eten gaan we met de kinderen zingen. Er is op elke groep een heel repertoire aan liedjes. Ook voor het eten wordt er gezongen. We zetten eerst alles op tafel, smeren eerst voor iedereen een boterham. Als iedereen iets voor zich heeft gaan we zingen en mag er begonnen worden met eten.

Verjaardagen

We spreken vooraf af wanneer een verjaardag gevierd wordt. De jarige krijgt een mooie muts, een versierde stoel en wordt toegezongen. Ook voor verjaardagen is er een heel repertoire aan liedjes; De kop van de kat, happy birthday, twee violen en een trommel, lang zal ze leven, hoera, hoera is de koffie nog niet klaar, een kusje een kusje een kusje hoort erbij, enz. Er worden tijdens het zingen kaarsjes aangedaan die de jarige na afloop van het zingen mag uitblazen. Voor de jarige is er natuurlijk een cadeautje. De pedagogisch medewerkers regelen dit. Daarna mag er getrakteerd worden op iets lekkers, maar wel gezond. Daarbij houden de pedagogisch medewerkers in de gaten wat er getrakteerd wordt. Is het teveel, of is het minder gezond, dan gaat de traktatie in het mandje van het kind mee naar huis. Ouders kunnen dan zelf een keuze maken. Is papa, mamma, opa, oma of een broertje of zusje jarig? Als het doorgegeven wordt aan de pedagogisch medewerker kan uw kind een mooie tekening of een kleurplaat maken.

Wennen/ afscheid nemen.

Als er nieuwe mensen/kinderen in de groep zijn, dan worden die tijdens de "kring" voorgesteld. We nodigen de kinderen dan ook uit om te vertellen hoe ze zelf heten. Ouders/verzorgers worden op de hoogte gebracht via een briefje op de deur en via de maandelijkse nieuwsbrief. Kinderen starten met wennen voor de startdatum van de plaatsing, ze mogen dan 4 keer 2 uurtjes langskomen, eerst samen met de ouders en vervolgens alleen. We maken wenaafspraken met de ouders aan de hand van de bezetting van de groep op die dag, dus niet op basis van de plaatsingsdagen van het kind.

Als de kinderen afscheid nemen, dan wordt er afgeteld met de kinderen op de laatste dagen dat ze er zijn. Met stickers of ingekleurde handjes tekenen we de laatste dagen af. Het afscheid kondigen we aan op de deur en in de nieuwsbrief. Er is dan speciaal aandacht voor het afscheid en er mag getrakteerd worden. We zingen dan samen “Jammer dat je weggaat van **de kinderkorf**” en zwaaien samen uit. Als pedagogisch medewerkers afscheid nemen, dan wordt er op de laatste werkdag een borrel georganiseerd. Het vertrek en vervanging voor de medewerker wordt via de nieuwsbrief en per mail gecommuniceerd.

Map

Voor elk kind wordt een map gemaakt met tekeningen, foto's knutselwerkjes enz. gedurende de periode dat het kind op het dagverblijf is. Als het kind afscheid neemt, dan krijgt het deze map mee naar huis. De mentor van het kind zorgt ervoor dat de map wordt bijgehouden.

Activiteiten

Rond de jaarthema's zijn activiteiten gepland; winter, lente, Pasen, moederdag, vaderdag, zomerfeest, herfst, Sint Maarten, Sinterklaas en Kerstfeest, voorleesontbijt. Daarnaast maken we gebruik van de thema's van Uk & Puk en worden er tussendoor nog thema's bepaald zoals bijvoorbeeld: kleuren, dieren, aankleden enz. Bij deze thema's worden liedjes gezocht die we kunnen zingen, boeken om te bekijken of te lezen, spelletjes en knutselactiviteiten om aan mee te doen. Een thema duurt twee a drie weken. We herhalen activiteiten vaak een paar keer zodat iedereen de mogelijkheid heeft om mee te doen of eerst de kat uit de boom te kijken.

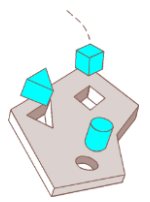
Voorleesontbijt

Elk jaar organiseren wij eind januari een voorleesontbijt. We gaan dan gezellig met z'n allen op het kussen in de groep zitten. Er zijn broodjes voor de kinderen en tijdens het eten (dat mag voor deze gelegenheid een keer op het kussen) worden er verhalen voorgelezen, soms door de pedagogisch medewerkers, soms door gasten. Afhankelijk van het aantal kinderen mogen kinderen die niet op deze dag opgevangen worden langskomen voor het ontbijt. De breng en haal tijden staan dan in de nieuwsbrief. Als de groep te groot is, dan organiseren we het ontbijt 2 ochtenden. Meestal is er in de week erna een voorleesestafette met ouders, opa's en om's, kinderen van de buitenschoolse opvang of in Diemen met de buurtjes.

Nieuwsbrief

Elke maand verschijnt er een nieuwsbrief. In deze nieuwsbrief staat een algemeen gedeelte met informatie over opvang, kinderziektes, leuke uitstapjes, belangrijke data, ontwikkelingen in de kinderopvang en nieuws over het pedagogisch beleid en nieuws vanuit de oudercommissie.

Voor elke groep is er een apart blad met daarin wie er jarig is, nieuw is, afscheid neemt, of wie een broertje of zusje heeft gekregen. Elke maand mag de mascotte van de groep logeren bij een van de kinderen. Ouders schrijven een stukje in de nieuwsbrief over de logeerpartij. Daarnaast wordt er bij de start van elk Puk-thema informatie over het thema en de activiteiten per mail naar de ouders verzonden.

Fotograaf

Jaarlijks komt de fotograaf op het dagverblijf. Kinderen die niet opgevangen worden deze dag komen ook langs voor de foto's. Tijden voor brengen en ophalen staan in de nieuwsbrief. Van elk kind wordt een foto gemaakt, broertjes en zusjes (op het dagverblijf) gaan ook samen op de foto. De kinderen gaan ook op de groepsfoto met de andere kinderen en de pedagogisch medewerkers van hun groep. Via een briefje en een voorbeeld foto kunnen ouders de foto's van hun kind(eren) nabestellen.

Feesten

Sinterklaas

De Sint bezoekt de groepen elk jaar. Als hij op bezoek komt, dan mogen alle kinderen (ook als ze die dag niet worden opgevangen) langskomen. De tijden voor het brengen en ophalen staan in de nieuwsbrief. Elk kind krijgt van de Sint een cadeautje, dit wordt door de pedagogisch medewerkers geregeld. Ze mogen het cadeau zelf ophalen bij Sint en als ze willen ook nog even op schoot zitten.

Pasen

Elk jaar worden er eieren geschilderd, verstopt en gezocht met de kinderen, vaak komt ook de Paashaas op bezoek. Soms mogen ook opa's en oma's hun kleinkinderen helpen zoeken. Er wordt ook jaarlijks een paasbrunch georganiseerd, meestal 2 x zodat alle kinderen mee hebben kunnen doen.

Kerst

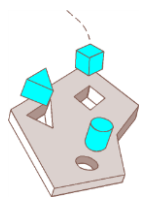
Natuurlijk versieren we de ruimte mooi en staat er in elke groep een Kerstboom. In de week voor Kerst is er 2 x een Kerstlunch of wordt er een Kerstdiner georganiseerd voor de kinderen. Voor het Kerstdiner neemt elk kind iets lekkers mee en gedurende het diner met de kinderen is er voor de ouders een borrel.

Zomerfeest

Elke zomer wordt er een groot feest georganiseerd. Er zijn activiteiten voor de kinderen vanaf 1,5 jaar en voor de ouders is er na afloop een borrel. Het thema van het feest varieert elk jaar we hebben al een tropisch zomerfeest gehad, een circusfeest en een feest met Oudhollandse spelletjes. Ook Puk komt natuurlijk op het zomerfeest. We sluiten het feest voor de kinderen af door met elkaar iets lekkers te eten, meestal pannenkoeken of poffertjes. Ook tijdens het zomerfeest worden kinderen die deze dag niet opgevangen worden uitgenodigd om te komen, maar meestal vieren we het zomerfeest op zaterdag. De tijden van brengen en ophalen zetten we in de uitnodiging voor het feest en in de nieuwsbrief.

Samen eten

Elk jaar wordt er een avond georganiseerd om gezamenlijk met de kinderen en de ouders te eten. Meestal wordt er een thema gekoppeld aan deze avond en zijn de kinderen in de week voorafgaand aan deze avond al bezig met het thema. Thema's uit de afgelopen jaren waren; stampopotavond, Italiaanse avond, Mexicaanse avond. Ouders helpen mee om ervoor te zorgen dat er voor iedereen iets lekkers klaar staat.

Extra opvang en ruilen

Indien ouders een extra dag(deel) opvang wilt of een dag(deel) wilt ruilen dan kunnen zij dit regelen bij de pedagogisch medewerkers op de groep. Wij proberen daarin zo flexibel mogelijk te zijn maar we zullen nooit het maximum aantal kinderen per groep (12) overschrijden. Bij extra opvang van een baby wordt ook rekening gehouden met het aantal andere baby's op de groep op de door ouders aangevraagde dag.

Extra opvang kan per dagdeel aangevraagd worden. De breng- en haalperiode is bij een halve dag tussen 12.30 uur en 13.00 uur. De pedagogisch medewerker kijkt per keer of er plaats beschikbaar is. Ook bij het ruilen werkt dit op deze wijze; ouders geven vooraf aan op welke dag hun kind niet komt en welke dag u daarvoor in de plaats wilt gebruiken. Verplichte vrije dagen (Pasen, Kerst, etc.), ziekte-dagen en vakantie-dagen kunnen niet geruild worden.

Soms krijgen wij een verzoek van ouders of het kind op een andere groep opgevangen mag worden omdat de eigen groep van het kind vol is. Wij geven ouders aan dat we dat liever niet willen, maar indien het echt niet anders kan, dan werken we mee aan opvang op de buurgroep. De kinderen kennen de pedagogisch medewerkers en de kinderen van het peuterspelen en het buitenspelen.

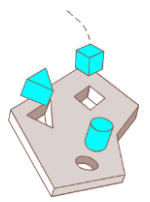
De ouders moeten het verzoek schriftelijk indienen. Hierover wordt vooraf overlegd met de pedagogisch medewerkers van de stamgroep om af te stemmen of deze situatie naar hun mening wenselijk is voor het kind. Indien de pedagogisch medewerkers aangeven dat het naar hun mening geen problemen oplevert, dan wordt de ruildag of de extra dag bevestigd.

Het kind wordt ook op de lijst van de eigen groep gezet met een vraagteken. Als er toch een plekje vrij komt op de eigen groep, dan overleggen we met de ouder en met het kind (soms verheugen kinderen zich op samen spelen met een vriendje of vriendinnetje), of het kind toch op de eigen stamgroep kan spelen.

Opvang in een groep in het andere gebouw staan we nooit toe, de kinderen kennen de andere kinderen en de pedagogisch medewerkers van deze groepen niet, daar mist dus de veilige basis voor het kind.

Ruilen van dagen en extra opvang kan binnen een periode van twee weken plaatsvinden. De pedagogisch medewerkers kunnen niet verder vooruit plannen in verband met wijzigingen en plaatsingen van nieuwe kinderen.

In artikel 3.5 van de huisregels (u heeft deze ontvangen bij uw plaatsingsaanbod) staat vermeld hoe de afhandeling hiervan plaatsvindt.

Beleid Veiligheid (bijlage 1)

Dit beleid is bedoeld om ouders, maar ook (nieuwe) collega's te informeren over hoe wij om gaan met de veiligheid op en om het kinderdagverblijf. Elk jaar screenen wij, mede met behulp van een checklist, maar ook aan de hand van ongevallenschriftjes/formulieren en praktijksituaties op welke punten acties of nieuwe afspraken nodig zijn. De screening doen we elk jaar op een andere manier of door andere personen zodat er geen gewenning kan ontstaan en er met een 'frisse blik' gekeken wordt naar de veiligheid. Soms doen collega's de screening op elkaars groep, soms worden de stagiaires gevraagd om op de eigen groep of op de buurgroep te screenen en met een voorstel te komen voor zaken die ze op vallen. De resultaten van de screening worden besproken in het overleg met de Assistent Leidinggevenden. Daar wordt dan besproken of er een aanpassing moet komen voor de groep, het hele gebouw, de hele locatie of alle locaties. Het voorstel wordt opgenomen in het beleid veiligheid en dan vervolgens voorgelegd aan de oudercommissie. Ook zij kunnen dan meekijken en meedenken aan oplossingen of met een advies komen. De resultaten uit de besprekingen worden met de collega's op de groepen afgestemd en in het beleid opgenomen.

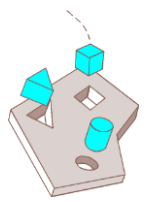
In grote lijnen proberen we grote risico's of risico's met de kans op ernstig letsel zoveel mogelijk te beperken. We proberen daar niet in door te slaan omdat het voor kinderen ook heel belangrijk is om de eigen grenzen op te zoeken en te verleggen. We vinden dit vallen onder aanvaardbare risico's. Deze aanvaardbare risico's zijn aanvaardbaar omdat wij er heel bewust mee omgaan en kinderen leren met deze risico's om te gaan.

Hoogte verschillen bieden over het algemeen een leuke uitdaging voor de kinderen, juist omdat ze het leuk vinden om te proberen en te ontdekken. Onze collega's zijn zich bewust van de risico's en benoemen risico's die de kinderen nemen (als je over het randje gaat met de fiets, dan kun je vallen, als je over de balk wilt lopen kun je beter eerst iemand even een hand geven of; er spelen nu een aantal kleine kindjes in deze hoek, ga maar even met je fiets naar de stoep of het paadje. Ga maar niet hollen op je sokken, dan glijdt je misschien uit, doe eerst je pantoffels maar even aan dan is het niet zo glad. We maken de kinderen op die manier bekend met de kleinere risico's die zij lopen. Wel vinden we het belangrijk dat kinderen ondanks deze risico's uitdagingen kunnen vinden in hun omgeving.

Het podiumdeel bij de tafels heeft een opstapje aan weerszijden. Voor jonge kinderen die net kunnen kruipen of lopen is dit opstapje een erg leuke uitdaging. Je kunt er op klimmen of van het 'trapje' af gaan, daar valt veel aan te ontdekken. Wel vergt dit begeleiding, anders is het risico op vervelende valpartijen aanwezig. Om het kind te begeleiden leren we hoe en waar het kind zich vast kan houden, leren we het kind om, in de eerste instantie, met de benen en billen achterwaarts van het "trapje" af te gaan en begeleiden we de volgende stap door samen met het kind te oefenen.

Ander voorbeeld; op het buiten terrein zijn sommige delen afgezet met boomstammen, deels kun je die gebruiken als evenwichtsbalk. Dat zou kunnen leiden tot valpartijen, maar aan de andere kant is het ook heel leerzaam voor de kinderen om ermee te spelen en vaardigheden als klimmen en er overheen lopen te oefenen en langzamerhand te beheersen. De pedagogisch medewerkers helpen het kind op weg om te gaan oefenen,

bieden ondersteuning waar nodig of gevraagd door het kind en zorgen dat zij beschikbaar zijn om in te springen op het moment dat een kind zichtbaar te veel risico loopt of op anderen dreigt te vallen.

Met de onderstaande maatregelen willen wij een aantal risico's tot een minimum beperken omdat zij geen uitdagingen voor de kinderen met zich mee brengen en zonder maatregelen kunnen leiden tot onnodige risico's of letsel.

Toegang tot het gebouw

Tussen 7.30 uur en 9.15 uur gedurende het brengen van de kinderen en tussen 16.30 uur en 18.30 uur mag de buitendeur van het binnenslot af. Ouders moeten anders aanbellen en medewerkers moeten steeds van de groep af om de deur te openen voor de ouders die binnen komen. Tussen 9.30 uur en 16.30 uur is de buitendeur of tussendeur extra afgesloten zodat er geen kinderen heen en weer kunnen lopen en geen mensen onverwacht binnen kunnen komen. Op de nieuwe locatie in Diemen zijn de voordeuren van nummer 2 en 6 voorzien van codesloten. Op deze manier realiseren wij een veilige omgeving voor de kinderen en kunnen kinderen niet zonder toezicht het pand verlaten.

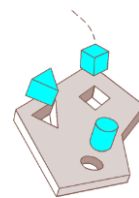
4-ogen beleid en achterwacht.

In het 4 ogen beleid staan afspraken die wij maken zodat kinderen altijd onder toezicht zijn van meerdere volwassenen. Aan het begin en aan het einde van de dag staat er een collega alleen op de groep. De keukendeuren tussen de groepsruimtes staan dan open of is er contact tussen de pedagogisch medewerkers van beide groepen mogelijk via het raam in de groepsruimte. Op deze manier horen/zien collega's elkaar en kunnen ze makkelijk contact met elkaar hebben indien nodig.

Als zich (bijvoorbeeld door het samenvoegen van groepen, of een verlate collega) een situatie voordoet waarbij een beroepskracht alleen in één van de gebouwen staat, dan ondervangen we dat met de babyfoon of een skype-verbinding tussen de gebouwen totdat de 2e beroepskracht binnen is. De computer staat op de groepstafel en overziet het grootste gedeelte van de groepsruimte en de badkamer. Er wordt, in verband met de privacy van kinderen en ouders, alleen een beeldverbinding gemaakt zodat er geen gesprekken van de andere groep beluisterd kunnen worden. Als contact wenselijk is dan wordt er gebeld met de mobile telefoon. Deze verbinding is gratis en mag dus, indien nodig de hele periode aan blijven staan. Doordat er in één van de gebouwen twee beroepskrachten aanwezig zijn is de achterwacht in geval van calamiteiten geregeld.

Bij het samenvoegen van de groepen zijn er 3 pedagogisch medewerkers op de groep aanwezig en heeft de tweede collega een tussendienst waardoor de andere collega's korter alleen staan. Gedurende de pauzes gaan de pedagogisch medewerkers om beurten met pauze zodat er altijd twee collega's in het gebouw blijven met de kinderen.

Als er in beide panden wordt samengevoegd dan wordt er ook een verbinding met de babyfoon of skype gemaakt. Daarnaast worden de diensten van de 6 collega's die deze dag werken op elkaar afgestemd. 3 collega's beginnen vroeg zodat er één vliegende keep kan zijn. Aan het einde van de dag zijn er 3 collega's laat waardoor er ook weer een collega vliegende keep kan zijn. Indien zich een probleem voordoet in de planning, kan dit overlegd worden met medewerkers van het kantoor, er start dan iemand van kantoor een half uur eerder zodat zij ook achterwacht kan zijn.

Deuren

Alle deuren in het pand zijn voorzien van vingerstrips zodat kinderen niet met hun vingers tussen de binnenkant van de deuren kunnen komen. Dit zou tot ernstig letsel aan de handen of vingers kunnen leiden. Kapotte strips worden middels een klussenformulier gemeld zodat ze zo snel mogelijk gerepareerd kunnen worden. De entree deuren en de slaapkamerdeuren zijn voorzien van draadglas of veiligheidsglas hiermee verkleinen we de kans dat kinderen zich verwonden door gebroken glas.

De slaapkamerdeuren zijn voorzien van een dranger deze draagt bij aan de brandveiligheid van de slaapkamers door de brand langer buiten deze ruimte te houden. Daarmee verkleinen wij het risico op brandwonden of inhalatie van rook zo veel mogelijk. Als we de slaapkamers in en uit lopen doen we even een deurstopje op de deur zodat kinderen die achter een leidster aanlopen niet met de vingers tussen de deur komen. De deuren van de badkamer, groepsruimte en slaapkamers zijn voorzien van ramen, volwassenen hebben dan altijd zicht op elkaar en kinderen krijgen niet per ongeluk een deur tegen zich aan tijdens het spel.

Ramen

De ramen zijn voorzien van veiligheidsglas tot minimaal 1.20 m. hiermee voorkomen we dat kinderen door het glas vallen en daarbij verwondingen oplopen. Ramen die open kunnen op een hoogte waarbij de kinderen erbij kunnen komen zijn beveiligd tegen naar buiten vallen en het zelf dicht doen van de ramen (speciale stand, handels naar beneden) kinderen kunnen daardoor niet uit het raam vallen en zich verwonden. Raamdecoratie is veilig, koordjes zijn op een haakje hoog op te hangen zodat kinderen er niet bij kunnen. Daarmee voorkomen we kans op verstikking door de koordjes.

Radiatoren

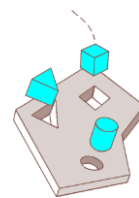
De radiatoren zijn zo afgesteld dat er een overcapaciteit is, hierdoor is de temperatuur van het water dat van de ketel komt niet heter dan 40C. De kinderen kunnen zich op deze manier niet verbranden aan een te warme radiator. In de nieuwe panden is vloerverwarming en zijn dus geen radiatoren geplaatst. De vloerverwarming is per ruimte instelbaar.

Verlichting

De ruimtes worden verlicht door ledverlichting (afgedekt door matglas) of tl-verlichting. In de slaapkamers is alternatieve verlichting aanwezig of een dimmer aangebracht het licht te scherp is voor kinderen die net wakker worden. De verlichting is beschermd door roosters en/of matglas zodat de lampen niet makkelijk door breuk stuk kunnen gaan. Er mag binnen niet gegooid worden met speelgoed, speelgoed dat daar wel voor bestemd is (bal) wordt buiten gebruikt. Hiermee voorkomen we verwondingen door kapotte lampen. In alle groepsruimtes is noodverlichting aanwezig.

Elektra

Stopcontacten en lichtpunten zijn zoveel mogelijk hoog geplaatst, ze zijn allen voorzien van beveiliging. Lichtknopjes van de badkamer zijn wel op kindhoogte geplaatst zodat kinderen zelf het licht kunnen aandoen als ze naar het toilet gaan. Er wordt door de

pedagogisch medewerkers op gelet dat er geen bedrading naast de planken hangt waardoor kinderen de radio of babyfoon naar beneden kunnen trekken. Met deze maatregelen voorkomen we dat kinderen een schok krijgen of brandwonden oplopen door direct contact met elektriciteit.

Vloeren

De vloeren in de groepsruimtes, slaapruidten en keukens zijn bedekt met linoleum waarvan de naden zijn dichtgelast en ook de kanten dusdanig zijn afgewerkt dat er goed schoongemaakt kan worden. In de badkamer en toilet liggen tegels. Deze vloeren zijn makkelijk in onderhoud, maar glad als er vocht op ligt. Dat kan leiden tot vallen en uitglijden met een risico op letsel. Indien er natte plekken zijn, wordt dit direct drooggemaakt door de pedagogisch medewerkers. Schoonmaken van de vloeren vindt vooral plaats buiten openingstijden door de huishoudelijk medewerkers. Tussen de middag wordt de vloer in de groepsruimte waar nodig door de pedagogisch medewerkers schoongemaakt (etensresten op de vloer). Kinderen worden op afstand gehouden van de schoonmaakwerkzaamheden en de natte vloer.

In de entree is een grote inloopmat aangebracht zodat er geen vocht en vuil mee de ruimtes ingelopen wordt. Er staan bakken met hoesjes voor ouders/bezoekers om over de schoenen aan te doen. Wij vragen ouders om de kinderen binnen-schoenen of pantoffels mee te geven voor op de groep. Hiermee voorkomen we dat onze jongste kruipertjes is aanraking komen met straatvuil.

Bergruimtes

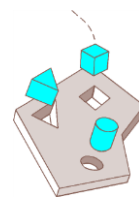
In de bergruimtes worden alle schoonmaakartikelen bewaart. Deze ruimte is niet toegankelijk voor de kinderen. De deuren kunnen met een knip op de deur afgesloten worden zodat deze ruimtes alleen toegankelijk zijn voor volwassenen. Op deze manier voorkomen we dat kinderen in aanraking komen met schadelijke stoffen en verwondingen oplopen door verbranding en/of giftige stoffen.

Sanitair

De badkamers zijn voorzien van kleine toiletten voor de kinderen, een wastafel en een aankleedtafel. De aankleedtafel is voorzien van een trap. Deze trap mag alleen onder toezicht van een volwassene gebruikt worden, zodat we het risico dat kinderen er van af vallen zo klein mogelijk houden. Als er geen pedagogisch medewerker in de badkamer aanwezig is, dan is de trap ontoegankelijk voor de kinderen, (de lade is ingeschoven of de trap is weggedraaid) zodat er geen kinderen op de aankleedtafel kunnen klimmen als er geen volwassene aanwezig is. Kinderen die van een aankleedtafel af vallen kunnen ernstige verwondingen op lopen.

De kranen van de lage wastafel zijn alleen met koud water uitgerust. De kranen van de aankleedtafels zijn thermosstatisch en ingesteld op 38C. kinderen kunnen zich daardoor niet branden aan (te) heet water.

De deur van de badkamer is dicht, tenzij er een kind in aanwezig is om naar het toilet te gaan. De deuren zijn voorzien van ramen zodat er altijd meegekeken kan worden en er toezicht en contact is met kinderen en collega's die zich in de badkamer bevinden.

Keuken

Kinderen mogen alleen in de keuken als er volwassenen bij zijn. Ze helpen dan bijvoorbeeld met de tafel dekken of afruimen. Alle kastjes zijn zo nodig voorzien van een haakje zodat kinderen niet zelfstandig de kastjes en laden kunnen openen als dit niet de bedoeling is. Kinderen kunnen zich daardoor niet verwonden aan keuken apparatuur of in aanraking komen met schadelijke stoffen als afwasmiddelen etc. De waterkokers staan achter op het aanrecht, daar kunnen de kinderen zich niet aan branden. De kinderen kunnen er niet bij. Schoonmaakmiddelen staan hoog in een kastje, buiten bereik van de kinderen. De afvalbak is wel bereikbaar voor de kinderen, de pedagogisch medewerkers zien erop toe dat een kind daar niet onnodig aan komt. Hete dranken worden hoog weggezet (bijvoorbeeld op de hoge tafel of in een kast. Er is een thermosstatische kraan aanwezig waardoor niemand zich kan branden aan het kraanwater. Met dit beleid dringen we de kans op letsel door verbranding of het binnen krijgen van schadelijke stoffen zo veel mogelijk terug.

Meubilair

Het meubilair waarmee wij werken is betrokken van school- en kinderdagverblijfsleveranciers en is goedgekeurd/gecertificeerd materiaal. Het meubilair is afgestemd op de doelgroep, er zijn geen hoge kasten waar kinderen in kunnen klimmen of kasten die ze om kunnen trekken. Spijlenafstanden zijn volgens de geldende normen. Met het indelen van de ruimte letten we op of er “struikelpunten” zijn, plekken waar kinderen zich regelmatig stoten, tegen elkaar botsen of vallen. We passen de indeling van de ruimte in zo’n geval aan zodat er meer verkeersruimte is. Voor de kleintjes (die we nog tillen) zijn er kinderstoelen voorzien van stoelverkleiners en een tuigje, de grotere kinderen zitten op een stoeltje op eigen hoogte. Ze hoeven niet te klimmen om hun stoel te gebruiken.

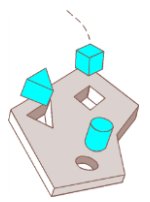
Bij het gebruik van de box let de pedagogisch medewerker op de volgende aspecten;

- Grotere kinderen mogen niet aan het spijlenrek aan de buitenkant van de box hangen
- de box is ingericht voor het kind dat erin ligt, een baby krijgt een boxkleed onder zich, een kind dat al kruipt alleen de mat.
- Er ligt alleen speelgoed in dat het kind op dat moment kan gebruiken.
- Als kinderen kunnen staan bevinden zich geen grote dingen in de box liggen waarop ze kunnen gaan staan. (doos, babygym)
- De pedagogisch medewerkers gebruiken alleen de deurtjes aan de zijkanten om kinderen in de box te leggen en/of er uit te halen. Het rek aan de voorzijde van de box kan ook omlaag, dit is bedoeld voor het opruimen/schoonmaken van de box op het moment dat er geen kinderen aanwezig zijn in de ruimte.

Met bovenstaande maatregelen zorgen we er voor dat de kans dat kinderen zich verwonden door het meubilair of door de opstelling of het gebruik ervan zo klein mogelijk houden. Vallen uit een box of van een tafel kan leiden tot ernstige verwondingen.

Spelmateriaal

Op elke groep is ander spelmateriaal aanwezig. Pedagogisch medewerkers kunnen zelf daar een keuze in maken. Het is belangrijk dat er spelmateriaal voor de verschillende

leeftijden aanwezig is maar vooral dat het veilig is voor de jongste kinderen. Het spel materiaal dat aanwezig is op de groep, is veilig voor alle leeftijdsgroepen. Het bevat dus geen kleine of scherpe onderdelen, is ook niet te groot of te zwaar waardoor kinderen zich ernstig kunnen bezeeren of die zij kunnen inslikken. Spelmateriaal dat alleen voor bepaalde doelgroepen bedoeld is (insteekmozaik, puzzels met kleine stukjes, montessori materiaal) wordt apart opgeborgen en kan alleen onder direct toezicht van een pedagogisch medewerker gebruikt worden door kinderen uit de doelgroep. Soms nemen kinderen dingen mee van thuis. De pedagogisch medewerker beoordeelt dan of het materiaal veilig is om op de groep mee te spelen. Is dit niet het geval (koordjes, kleine onderdelen, kwetsbaar materiaal) dan moet het materiaal opgeruimd worden in het mandje van het kind en kan het aan het einde van de dag weer mee naar huis. Er wordt in de groepsruimte met hoeken gewerkt. Speelgoed hoort altijd bij een bepaalde hoek, we leren kinderen speelgoed te gebruiken in de hoek waar het hoort. Dagelijks zijn er een aantal momenten waarop we opruimen. Speelgoed wordt dan meteen gecontroleerd op compleetheid en eventueel breuk. Daarmee voorkomen we verwondingen door ondeugdelijk materiaal zo veel mogelijk.

Eten en drinken

Kinderen eten en drinken alleen aan tafel. Daarmee voorkomen we dat kinderen dingen binnen krijgen die ze niet mogen hebben en dat kinderen zich verslikken zonder dat we het direct opmerken. Het eten en drinken wordt afgestemd op de leeftijd van het kind. Er zijn tuitbekers aanwezig voor kinderen die nog niet uit een gewone beker kunnen drinken.

Als kinderen eten mee krijgen van thuis (gebeurt wel eens als ontbijt, dit is eigenlijk niet de bedoeling) dan mogen ze dit aan tafel opeten als er een volwassene bij zit. Dit betekent dat als de ouder weggaat en er geen pedagogisch medewerker bij kan blijven zitten, het eten weggelegd wordt en het kind verder mee eet in het dagritme van het dagverblijf.

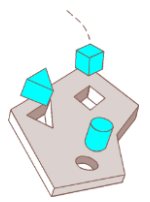
Spenen en flessen

Baby's krijgen van huis een fles met een speen mee. Deze worden (schoon, uitgekookt) bewaard in de koelkast van de groep. Pedagogisch medewerkers geven ouders aan als de speen vervangen dient te worden.

Fopspenen worden op het dagverblijf alleen gebruikt op bepaalde momenten; bijvoorbeeld als het kind naar bed gaat, ziek is of verdrietig is. Kinderen mogen niet spelen met een speen in de mond. Zodra het kind uit bed, van de bank of van het kussen komt, moet de speen opgeruimd worden. Hiermee voorkomen we dat kinderen de spenen kapot bijten of deels doorslikken of dat zij een speen krijgen die vervuild is waardoor klachten als buikklachten kunnen ontstaan

Buitenterrein

De omheining is minimaal 1.30m hoog en wordt regelmatig gecontroleerd op oneffenheden. De kinderen kunnen niet over het hek vallen, ook niet als zij ergens op klimmen. Hiermee voorkomen we een risico op ernstig letsel door valpartijen.

Reparaties worden op korte termijn uitgevoerd. Er is voor gezorgd dat kinderen niet op of over de omheining kunnen klimmen en daardoor van het terrein af kunnen gaan zonder toezicht. Dit zou ernstig letsel kunnen opleveren.

De poorten zijn beveiligd met een kinderslot, de kinderen kunnen deze niet bedienen. Ouders worden er door de pedagogisch medewerkers op aangesproken (als er buiten gespeeld wordt) dat zij het hek zorgvuldig afsluiten. Ook hier mee voorkomen we zo veel mogelijk dat kinderen zonder toezicht van het terrein af kunnen komen.

De bestrating wordt onderhouden, verzakkende tegels worden bij een eerstvolgend onderhoud van de hovenier opgehoogd. Hierdoor is de kans dat ouders, kinderen of collega's struikelen over de bestrating klein. Het gras wordt regelmatig gemaaid. Zwerfvuil wordt verwijderd, de kans dat kinderen zich verwonden aan glas of andere scherpe dingen die in de zandbak terecht kunnen komen wordt daarmee klein gehouden.

De zandbak is uitgevoerd met een waterdoorlatend net. Dit beschermt de zandbak tegen bevuiling door katten en tegen het meeste zwerfvuil. De zandbak wordt alleen gebruikt als hij droog genoeg is. Zand wordt om het jaar vervangen, daarmee voorkomen we dat kinderen gezondheidsrisico's lopen door vervuild zand.

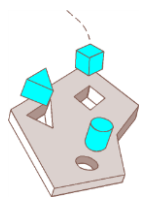
Het buitenspelmateriaal komt van leveranciers van kinderdagverblijven en scholen en is goedgekeurd materiaal. We voorkomen botsingen met fietsende kinderen door ze te wijzen op waar ze kunnen fietsen en door niet teveel materiaal neer te zetten. Botsingen kunnen tot ernstig letsel leiden. We houden een schriftje bij om goed zicht te houden op risico's die verbonden zijn aan het buiten spelen. Door regelmatig te evalueren kunnen we tijdig maatregelen nemen zodat de kans op kleinere en grotere ongevallen zo klein mogelijk blijft.

Op alle terreinen zijn zon- en schaduwplekken. De hoeveelheid schaduw wordt uitgebreid door te werken met schaduwdoeken voor boven de box en/of de zandbak. Op zonnige dagen worden de kinderen ingesmeerd met zonnebrandcrème voordat ze naar buiten gaan. Hiermee voorkomen we dat kinderen verbranden door de zon en beperken we de momenten waarop kinderen in aanraking komen met schadelijke UV stralen.

Uitstapjes

Kinderen worden regelmatig meegenomen voor een wandeling. Afspraken hierover zijn de volgende:

- vier kinderen per begeleider zodra je het terrein van het dagverblijf verlaat.
- aangeven bij collega's waar je naar toe gaat en hoe laat je terug bent.
- Minimaal 2 pedagogisch medewerkers mee zodat de veiligheid van de kinderen en collega's ook is gewaarborgd als iemand onderweg onwel wordt.
- mobiele telefoon mee zodat er altijd hulp gevraagd kan worden van achtergebleven collega's of de hulpdiensten.
- afspraken over wie in de kinderwagen/bolderkar zit en wie een pedagogisch medewerker een hand geeft.
- houden aan de verkeersregels.

Als we een groter uitstapje maken dan zijn er de volgende afspraken:

- planning maken van het uitstapje
- plan bespreken met ouders en toestemming vragen. Kinderen mogen alleen mee als ouders akkoord gaan met het plan.
- directie informeren over toestemming ouders en uitstapje
- twee kinderen per begeleider zodat elk kind op elk moment aan de hand gehouden kan worden. (vooral nodig als er gebruik gemaakt wordt van openbaar vervoer)
- met minimaal 2 pedagogisch medewerkers onderweg gaan
- mobile telefoon mee
- voorbereidingen treffen voor eten en drinken onderweg
- houden aan verkeersregels
- melden bij terugkomst

Met deze afspraken proberen we de risico's die verbonden zijn aan de uitstapjes buiten het terrein (zoals aan de aandacht van de pedagogisch medewerker ontsnappen), zoveel mogelijk te voorkomen en zorgen we ervoor dat er ook tijdens de uitstapjes adequaat gehandeld kan worden door de pedagogisch medewerkers. Bij uitstapjes bestaat de kans op groter letsel en dan zijn afspraken en communicatiemiddelen van groot belang om de veiligheid van de kinderen en de pedagogisch medewerkers zoveel mogelijk te borgen.

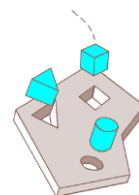
Brand en ontruiming

Onze panden worden regelmatig geïnspecteerd door de brandweer. Zij zijn ook volgens bouwbesluit gebouwd en vanaf de bouw is de brandweer betrokken bij het brandveilig maken en houden van onze ruimtes.

Twee maal per jaar houden wij een ontruimingsoefening met de kinderen. De eerste oefening wordt aangekondigd de tweede is onverwacht. De slaapruijntes zijn 30 minuten brandvertragend gebouwd. Bij een uitbrekende brand liggen de kinderen daarbij gesloten deuren (vandaar de drangers) in principe 30 minuten veilig. Toch nemen wij de kinderen bij een uitbrekende brand allemaal mee naar buiten, dus ook de kinderen uit de slaapkamers.

Onze pedagogisch medewerkers krijgen uitdrukkelijk instructie om bij een uitbrekende brand direct de hulpdiensten in te schakelen en ontruiming in te zetten. Zij mogen zich niet richten op brandbestrijding. Dit heeft te maken met het feit dat wij werken met zeer jonge kinderen op de groepen waarvan een deel nog niet kan lopen en met het feit dat de meeste kinderen te klein zijn om instructies van volwassenen op te kunnen volgen. De kinderen hebben bij ontruiming de directe begeleiding van onze pedagogisch medewerkers nodig omdat zij getild of aan de hand genomen moeten worden. Daardoor neemt de ontruiming iets meer tijd in beslag dan bijvoorbeeld op een school waar kinderen de instructie van de onderwijzer kunnen opvolgen.

Omdat wij de veiligheid van de kinderen en onze collega's als eerste prioriteit stellen, komen de gevolgen voor het gebouw op de tweede plaats. De collega's mogen geen kostbare tijd verliezen door bluswerkzaamheden, die moeten zij aan de hulpdiensten over laten.

Beleid Gezondheid (bijlage 2)

Handen wassen

- Alle pedagogisch medewerkers moeten hun handen met zeep wassen nadat zij zelf van het toilet gebruik gemaakt hebben. In alle toiletten is een zeepomp aanwezig en zijn handdoek systemen geplaatst.
- Pedagogisch medewerkers wassen ook hun handen
  - Nadat zij een kind verschoond hebben
  - Nadat zij in aanraking zijn geweest met wondvocht, braaksel, snot, enz.
  - Voordat zij starten met het bereiden van voeding voor zichzelf of voor de kinderen.
- Kinderen dienen hun handen na elk toilet gebruik te wassen en de pedagogisch medewerker dient daarop toe te zien. Voor de kinderen wordt er gewerkt met een pompje voor de handzeep en met stoffen handdoeken die elk dagdeel vervangen worden. We maken het handen wassen leuker door gebruik te maken van een “Kikkerpompje” Tevens worden de handen gewassen voor het eten. Eén van de kinderen krijgt als taak de handdoek aan te reiken aan de kinderen die klaar zijn met handen wassen.
- Er wordt toezicht gehouden op het aanwezig zijn van handdoeken en zeep op de toiletten.

Toiletten

De grotere kinderen maken gebruik van de kindertoiletten in de badkamer van de groep. De toiletten worden tussen de middag nog een keer extra schoongemaakt door de pedagogisch medewerkers net als de wastafel en de kraan. Het grote onderhoud wordt gedaan door de huishoudelijk medewerker. Daarnaast wordt er natuurlijk schoongemaakt als het is misgegaan en een kind (deels) naast het toilet geplast heeft. Er zijn potjes aanwezig in elke groep, deze worden na elk gebruik gereinigd.

Luiers

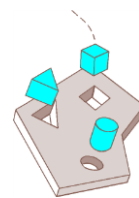
De kinderen worden op vaste tijden verschoond. Luiers gaan direct in de daarvoor bestemde luierszakjes in de prullenbak om te voorkomen dat het gaat ruiken en er bacteriën verspreid worden.

In geval van diarree of uitslag wordt er door de pedagogisch medewerker gebruikt gemaakt van latex handschoenen die direct weggeworpen worden na het verschoenen van het kind. Voor het insmeren met zalf wordt gebruik gemaakt van vingercondooms, dit om te voorkomen dat zalf besmet raakt met ziektekiemen van de handen van de pedagogisch medewerkers. Het aankleedkussen wordt na gebruik gereinigd, dit mag alleen met een ontsmettend middel als er sprake is van diarree of als er bloed op is gekomen, anders wordt het schoongemaakt met een gewoon reinigingsmiddel .

Persoonlijke hygiëne

De pedagogisch medewerkers geven het goede voorbeeld, hand voor de mond bij hoesten en niezen, neus snuiten, niet ophalen enz. Zij spreken ook de kinderen hierop aan. Op de groepen wordt gewerkt met tissues, kinderen wordt geleerd zelf een tissue te

pakken als ze er een nodig hebben, en na gebruik in de prullenbak te gooien. Er wordt samen met het kind bekeken of het nodig is om nog extra de handen te wassen.

Gebruik van textiel

Een slab en een washandje worden eenmalig voor één kind gebruikt en gaan direct daarna in de was.

Al het beddengoed wordt één maal per week verschoond en tussendoor verschoond bij zichtbaar vuil. Kinderen slapen in hun eigen vaste bedje. De kinderen hebben per week hun eigen slaapzak, deze wordt gedurende de week bewaart in het mandje van het kind en éénmaal per week verschoond, indien nodig worden ze tussendoor gewassen.

Theedoeken, handdoeken, vaatdoekjes worden minimaal elk dagdeel vervangen. (vaatdoekjes vaker)

De wasmachine draait dagelijks, zodat we de was weer snel schoon kunnen opbergen. Er wordt met neutral gewassen i.v.m. allergie van kinderen.

Bereiden van voedsel

Pedagogisch medewerkers wassen hun handen voordat ze beginnen met het bereiden van eten/drinken.

Op alle verpakkingen wordt met een marker aangegeven wanneer de verpakking is geopend. Voor gebruik van producten wordt bekeken hoe lang de verpakking al open is. Voor elke groep is een koelkast aanwezig met een thermometer op producten goed gekoeld te kunnen bewaren. Elke groep heeft tevens de beschikking over 2/3 diepvrieslades. Alle verse artikelen worden wekelijks 1 of 2 maal vers bezorgd en op versheid gecontroleerd voordat ze de koelkast ingaan.

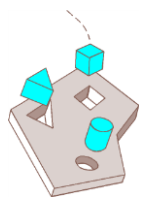
De warme maaltijden worden aangeleverd door een professioneel bedrijf dat is gespecialiseerd in het bereiden van verse maaltijden voor jonge kinderen. Zij voldoen aan de eisen die de inspectie aan het bereiden van deze maaltijden stelt en kunnen daar documentatie van overleggen.

Voor kinderdagverblijven stellen zij een speciaal weekmenu samen. Vanuit de leverancier zijn er algemene instructies over het opwarmen van de (voorgegaarde) maaltijd.

Daarnaast zijn er instructies voor de specifieke maaltijd over op welke temperatuur en hoe lang de maaltijd in de oven verwarmd moet worden voor het uitgeserveerd kan worden.

Wij maken gebruik van de biologische en vegetarische maaltijden voor de kinderen. Voor de kleinsten zijn er speciaal bereide babyhapjes, afgestemd op hun smaak en spijsvertering. Voor kinderen met een allergie bestellen wij aangepaste maaltijden, die worden apart gemerkt zodat zij goed herkenbaar zijn voor de pedagogisch medewerkers. De maaltijden worden 3 x per week aangeleverd. Wij ontvangen vooraf een weekmenu zodat er bekend is welke maaltijd er op welke dag geserveerd wordt. Voor het opwarmen van de maaltijd zijn speciale ovens geleverd.

Als de maaltijd één maal is opgewarmd en/of opengemaakt, dan wordt deze niet opnieuw in de koelkast geplaatst. De eventuele restjes van de dag worden weg gegooid. Op beide locaties is er één contactpersoon aangewezen voor de wekelijkse communicatie met de leverancier over de bestelling, kinderen met een dieet, terugkoppeling over de kwaliteit van de maaltijd, eventuele verzoeken etc.

De ouders ontvangen van ons op maandagochtend het weekmenu zodat zij op de hoogte zijn van wat hun kind(eren) de komende week bij ons eten. Zij kunnen dan, desgewenst, de maaltijd 's avonds daarop afstemmen.

Moedermelk wordt direct in de koelkast gezet (ouders leveren dit zelf aan in een fles, wij adviseren ouders de melk ook onderweg te koelen) of in de vriezer gelegd (als zij het bevroren aanleveren). Indien wij de moedermelk niet vertrouwen nemen we contact op met de ouders om te overleggen over alternatieven.

De poedermelk wordt door het dagverblijf aangeschaft, we noteren de datum waarop de verpakking open gemaakt wordt. We bereiden dit volgens de richtlijnen daarvoor. De poedermelk wordt bereid met voorgekookt water.

De flessen en spenen worden na elke voeding door de pedagogisch medewerkers uit elkaar gehaald afgespoeld en daarna uitgekookt en gedroogd alvorens ze in de koelkast bewaard worden. Indien na de voeding niet de mogelijkheid is om direct de flessen uit te koken, (bijvoorbeeld omdat de collega buiten is met de kinderen of met pauze) dan wordt de fles omgespoeld op het aanrecht gezet. De fles mag niet met restjes melk in de groepsruimte of in de keuken blijven staan. Fopspenen worden ook door ons uitgekookt. Ze worden in de koelkast bewaard. Fopspenen worden alleen gebruikt voor slapen, een verdrietig of een ziek kind. Het kind zit ermee op de bank, op het grote kussen of ligt ermee in bed. Zodra het kind gaat spelen moet de speen weer opgeborgen worden. Kinderen kennen deze regel en komen de speen meestal zelf al brengen als ze ermee klaar zijn.

De kinderen krijgen per maaltijd hun eigen servies en bestek. Er wordt op toegezien dat kinderen niet elkaars beker en/of bestek gebruiken of van elkaars bord eten. Na elk gebruik gaat alles in de vaatwasser.

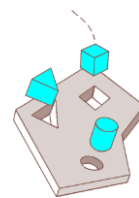
Na de maaltijden wordt er direct opgeruimd zodat er geen etensresten achterblijven op de groep of in de keuken en om te voorkomen dat producten te warm worden. We voorkomen hiermee dat het vies wordt of dat er ongedierte op af komt.

Infectieziekten

Bij een uitbraak van infectieziekten, wordt het protocol voor infectieziekten gehanteerd. Waar mogelijk worden er voorzorgsmaatregelen genomen op de groep.(extra luchten, extra handen wassen, extra schoonmaken van (spel)materiaal). We informeren de ouders per mail over het voorkomen van besmettelijke ziektes op de groep van hun kind en verstrekken via de bijlage informatie van het RIVM om ouders te informeren over o.a. ziekteverschijnselen, incubatietijd, tips en adviezen voor zwangeren.

In sommige gevallen verwijzen wij ouders naar de huisarts voor een juiste diagnose. Medicatie wordt alleen op advies van de arts gegeven. Ouders vullen hiervoor een medicijnkaart in (zie volgende item).

Als een kindje ziek wordt op de groep, dan nemen we telefonisch contact op om met de ouders te overleggen of het verstandig is dat het kind op de groep blijft of dat het gezien zou moeten worden door de huisarts. Door communicatie tussentijds kan de ouder nog een huisarts inschakelen of medicatie ophalen voor het einde van de dag.

Het protocol is leidend bij de vraag van ouders of het kind van de opvang gebruik mag maken of niet. In geval van twijfel nemen wij contact op met de Jeugdarts van de GGD voor een advies, dit advies is bindend voor de pedagogisch medewerkers en de ouders.

Medicatie

Alle pedagogisch medewerkers krijgen de gelegenheid om de EHBO opleiding te volgen en herhalingen bij te wonen vanuit het dagverblijf, de meeste doen dat ook. Voorkomende situaties van het afgelopen half jaar en hoe daar in de praktijk mee om te gaan worden tijdens de herhalingsles van de EHBO behandeld.

Als kinderen medicatie nodig hebben, dan dient de ouder een medicijnkaart in te vullen. Hierop geeft de ouder aan om welk medicijn het gaat, op welke manier het toegediend moet worden en op welke momenten. Deze kaarten moeten elke week worden ingevuld. (met uitzondering van situaties waarbij kinderen langdurig dezelfde medicatie hebben zoals bijvoorbeeld inhalers). De medicijnkaart wordt bevestigd op de deur van de koelkast van de groep.

Pedagogisch medewerkers zijn niet bevoegd om het kind medicijnen toe te dienen zonder dat daarvoor schriftelijk opdracht is gegeven door de ouders/verzorgers (ook geen paracetamol). Voordat medicatie wordt toegediend checken wij bij de ouders of er een diagnose is gesteld door de (huis)arts. Ouders dienen zelf voor de medicatie zorg te dragen.

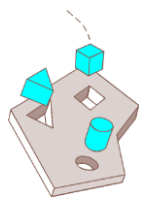
De enige uitzondering hierop zijn kinderen die bekend zijn met een koortsstuipt of kinderen met de kans op een allergische reactie. Voor deze kinderen ligt de medicatie klaar zodat deze, in geval van nood, direct toegediend kan worden, In overleg met ouders vooraf geldt dat het kind medicatie toegediend kan krijgen zonder dat er contact is geweest met de ouders. Dit wordt schriftelijk vastgelegd. Alle collega's in het pand worden geïnformeerd over de afspraken zodat, ook in geval van ziekte en/of vakantie of onverwachte situaties, iedereen op de hoogte is. Overigens moet wel eerst geprobeerd worden ouders te benaderen, lukt dit niet, dan krijgt het kind de medicatie zonder overleg vooraf. Indien nodig zal de huisarts van het kind of 112 benadert worden.

Per dag wordt afgesproken welke pedagogisch medewerker de medicijnen toedient. Dit om te voorkomen dat een kind het twee maal toegediend krijgt.

De koortsthermometer wordt afgeschermd met hoesjes voor gebruik. Wondjes worden direct schoongemaakt en afgedekt met pleisters. Bloed wordt direct opgeruimd. Bij aanraking met mogelijk besmette stoffen (diarree, braaksel) wordt door de medewerkers met latex handschoenen gewerkt.

Speelgoed

Het speelgoed en de verkleedkleding en knuffels worden regelmatig schoongemaakt, daar zijn schema's voor aanwezig. Zichtbaar vuil speelgoed wordt direct van de groep gehaald en eerst schoongemaakt. We spreken de kinderen erop aan om niet met speelgoed in de mond rond te lopen. Speelgoed voor baby's dat is afgetast met de mond wordt eerst schoongemaakt voordat de volgende baby ermee speelt. Er is apart speelgoed voor binnen en buiten.

Onderhoud van de ruimte

De ruimte wordt dagelijks (deels) geveegd/stofzuigen en gedweild (alleen met water, de schoonmakers gebruiken schoonmaakmiddelen), dit is nodig na het eten. Dit wordt gedaan als de meeste kinderen in bed liggen. Kinderen die wakker zijn liggen op het kussen of in de box totdat de vloer schoon en droog is.

De ruimte wordt goed gelucht. Er staan altijd ramen open (ook in de winter) en deels worden ruimtes met mechanische ventilatie extra gelucht. Ook voor de slaapkamers zijn vaste afspraken voor het luchten. Er wordt niet gerookt in het pand. We “branden” wel kaarsjes aan tafel voor een jarige, maar deze werken op batterijen. De kaarsjes staan nooit zonder toezicht op tafel, zodat kinderen er niet mee kunnen spelen. Dit zou gevaar op kunnen leveren door de batterijen.

Kinderen kunnen niet in aanraking komen met schoonmaakartikelen enz, die worden in een aparte afgesloten kast bewaard. De artikelen als lijm, klei en verf zijn op natuurlijke basis en op basis van water zodat ze, geen schade kunnen veroorzaken als een kind het binnen krijgt.

De dagverblijven worden buiten de openingsuren schoongemaakt door onze huishoudelijk medewerkers. Zij werken op basis van een schoonmaakschema.

Buitenruimte

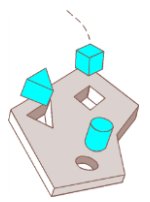
De buitenruimte wordt door een hoveniersbedrijf onderhouden. We worden geadviseerd over planten die we wel of juist niet kunnen gebruiken op ons terrein i.v.m. giftige bloemen, bessen, aantrekken van insecten enz.. Onkruid wordt verwijderd. Er wordt niet met chemische producten gewerkt om de tuin te onderhouden. De kinderen spelen niet op het buiten terrein als de tuinmannen bezig zijn.

We werken met zandbakken met een afdekking, de zandbak is beschermd tegen katten en het meeste zwerfafval

We geven de kinderen buiten geen brood en fruit, alleen de rauwkost wordt soms buiten in de box gegeten met de kinderen. Hiermee voorkomen we dat er ongedierte afkomt op gevallen stukjes eten en dat kinderen gestoken worden rondom de mond omdat daar etensresten zitten. Er is op het dagverblijf een pompje aanwezig om eventueel een angel te kunnen verwijderen als een kind toch gestoken wordt.

's Winters worden kinderen warm aangekleed en in beweging gehouden als we naar buiten gaan en het koud is. Kinderen die zich nog weinig bewegen blijven niet zo lang buiten, ze houden zich dan niet warm.

's Zomers zijn we veel buiten. Als het erg zonnig is, dan smeren we kinderen in met zonnebrandcrème en creëren we schaduwplaatsen. We spelen met water met behulp van bakjes water, flessen water en de sproeier of watertafel, badjes gebruiken we niet meer vanwege de hygiëne. Boven de zandbakken en de baby boxen hangen schaduwdoeken met een hoge uv beschermingsfactor om overdadige blootstelling aan de zon te voorkomen.

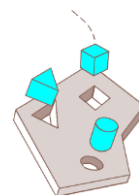

Binnenmilieu.

Alle groepsruimtes en slaapruidtes zijn voorzien van ramen naar buiten. Er kan dus goed gelucht worden, de slaapkamers worden 's morgens direct open gezet. Ter ondersteuning is er mechanische ventilatie aangelegd. Deze is voorzien van standen en kan, afhankelijk van het weer, luchtvochtigheid en het gebruik van de ruimte, ingesteld worden.

Er is zonwering aanwezig voor de ramen, in de slaapkamers zijn verduisteringsgordijnen.

De verwarming kan per ruimte ingesteld worden, de groepsruimtes worden ingesteld op ongeveer 21 graden en de slaapkamers op 18 graden.

Beleid slapen (bijlage 3)

De slaapkamers

Elke groep heeft twee slaapkamers beschikbaar met daarin verschillende bedden. Het is de bedoeling dat kinderen op een vaste plek slapen en niet elke dag op een ander plekje. Alle bedden zijn eind december 2015 vervangen en gecertificeerd, dit geldt ook voor alle matrassen die gebruikt worden in de bedden.

De hoogslapers zijn allemaal voorzien van een dakje en het bovenbedje mag tot de leeftijd van 1,5 jaar gebruikt worden aangepast, maar we gebruiken deze bovenbedjes voornamelijk voor de baby's.

De bedden worden regelmatig gecontroleerd op gebreken aan bodem, spijlen, slotjes enz. Mankementen worden direct doorgegeven aan de leverancier zodat ze hersteld kunnen worden.

In alle slaapkamers komt daglicht binnen, de ruimte is niet volledig verduisterd. De ruimtes die relatief donker zijn worden bijverlicht met een nachtlampje. De stopcontacten zijn buiten bereik gebouwd. Deze hangen hoog en zijn beveiligd.

De slaapkamers zijn geen speelruimtes, er mogen alleen 'slaapknuffels', lapjes of spenen mee naar bed, geen ander speelgoed. De kinderen mogen er niet rennen en/of spelen.

Om de temperatuur op peil te houden wordt er regelmatig gelucht en de vloerverwarming staat op 18 C. Als er geen kinderen slapen gaan de ramen en deuren open zodat er frisse lucht naar binnen kan. Kinderen kunnen niet zelf bij de ramen om ze te openen.

Er zit een uitvalbescherming op de ramen zodat ze beperkt open kunnen, tenzij de beveiliging er door volwassenen vanaf gehaald wordt. Raamdecoraties zijn veilig, de koordjes moeten hoog opgehangen worden op de daarvoor bestemde haakjes, de kinderen kunnen er dan niet bij. De deuren zijn i.v.m. de brandveiligheid, uitgerust met een dranger. Kinderen kunnen de deur daardoor niet zelf openen. Daarnaast zijn ze voorzien van ramen zodat ook zonder de deur te openen er zicht op de kinderen is.

De bedden

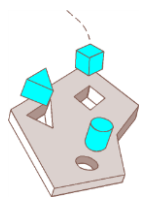
Hoogslapers

In het bovenste bedje van de hoogslapers slapen voornamelijk de jongste kinderen, zodat zij in slaap geholpen kunnen worden indien nodig. Deze bedden zijn geschikt voor baby's die nog niet kunnen staan. Het ondergedeelte kan voor alle leeftijden gebruikt worden, het is wel belangrijk om op te letten of een kind zich plezierig voelt in het bedje onder. De ruimte is redelijk afgesloten, voor het ene kind voelt dat heel veilig, voor het andere niet.

- *Let op dat kinderen niet met armen/benen tussen het rek belanden als je het rek laat zakken.*
- *Let op dat de sloten zijn dicht gedaan.*

Ledikanten

De ledikanten zijn geschikt voor alle leeftijden. Gebruik het deurtje om kinderen zelf het bed in en uit te laten gaan. In elke groep staat 1 ledikant op wielen. Dit evacuatiebed kan gebruikt worden om kinderen in de groepsruimte te laten slapen als dat nodig is, of om de kleintjes te

evacueren in geval van nood. Dit bed moet vlak bij een deur geplaatst worden zodat het eenvoudig weg te rijden is.

Als kinderen zelf hun bed uit willen klimmen is dit bed niet geschikt, kinderen kunnen het deurtje niet zelf open krijgen en moeten dan klimmen met het risico op valpartijen.

Peuterbedjes

Deze zijn bedoeld voor de kinderen vanaf 2 ½ jaar. De kinderen kunnen zelf het bed in en uit als ze dat willen en hoeven daarvoor niet te klimmen. De bedden worden gebruikt voor kinderen die kort slapen of alleen rusten.

Beddengoed

De matrassen zijn van materiaal gemaakt dat ook geschikt is voor kinderen met allergieën, ook de matrassen zijn gecertificeerd. We maken gebruik van katoenen lakens en dekens voor alle kinderen. Voor de jongste kinderen maken we gebruik van aerosleep matrasjes en overtrekken. Het beddengoed wordt elke week verschoont of vaker als daartoe aanleiding is. Het beddengoed wordt i.v.m. allergieën gewassen met Neutral wasmiddel.

Bij gebruik van de dekens hebben de kinderen die een slaapzak gebruiken een zomerslaapzak aan. Sommige kinderen slapen zonder deken in een winterslaapzak. Voor de kleinsten worden de bedden kort opgemaakt. Ze liggen met hun voetjes bijna tegen het voeteneind van het bed. De slaapzakken zijn eigendom van het dagverblijf. Ieder kind krijgt aan het begin van de week een schone slaapzak, deze gaat na het slapen in het mandje van het kind en wordt, indien nodig, tussentijds gewassen.

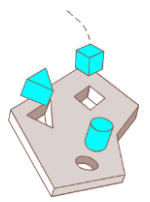
Kinderwagens.

Wij werken met onze eigen kinderwagens die volledig met kunstleer bekleed zijn. Alhoewel deze kinderwagens niet direct bedoeld zijn om als slaapplek te fungeren, gebeurt dit toch regelmatig. Met name als kinderen thuis nog gewend zijn om in de wieg te slapen. Alle matrassen zijn vervangen na aanschaf en de matrassen zijn bedekt met aerosleep dekmattasjes en aerosleep overtrekken. De kinderwagens zijn met name bedoeld om de allerjongsten mee naar buiten te nemen.

De kinderen

De kinderen slapen op hun eigen vaste tijden. Er is in elke groep een schema aanwezig waarop staat aangegeven waar het kind slaapt, of het een slaapzak gebruikt, een speen mee naar bed heeft of een knuffel. De slaapkamers worden goed in de gaten gehouden, regelmatig moet even gecontroleerd worden of de kinderen goed liggen. Kinderen die wakker zijn geworden moeten direct uit bed gehaald worden, dit om te voorkomen dat ze zelf uit bed klimmen of anderen storen in hun slaap. Er moet regelmatig gekeken worden of het beddenschema nog up to date is (slapen er geen kinderen in een bovenbedje die al kunnen staan).

De kleine kinderen worden op hun rug in bed gelegd. We proberen buikslapen zoveel als mogelijk tegen te gaan.

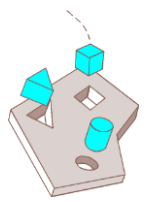
Speciale wensen

Soms hebben ouders speciale wensen m.b.t. het slapen van de kinderen. Bijvoorbeeld op de buik slapen of ingebakerd slapen of slapen in een slaapzak met een band onder het matras door (tegen buikslapen). We leggen ouders uit waarom deze manieren van slapen niet onze voorkeur hebben. Staan ouders er toch op dan zullen de pedagogisch medewerkers hun wens respecteren. Ouders dienen dan wel een schriftelijke verklaring hiervoor te ondertekenen.

Voorkomen van Wiegedood

- bedden voor de kleinsten worden kort opgemaakt
- we zorgen voor voldoende ventilatie in de slaapkamers
- we stellen de centrale verwarming in de slaapruintes koeler af (ca 18 C)
- kinderen worden op hun rug in bed gelegd
- er gaat geen speelgoed mee in bed
- kinderen die zich vastdraaien in lakens en dekens slapen alleen in een slaapzak
- de kleding van het kind wordt aangepast voor het slapen, kleding gaat deels uit of wordt verwisseld voor een pyjama.
- Kussens zijn niet toegestaan, ook niet op verzoek van ouders.
- Voor de jongste kinderen (bovenbedjes) maken we gebruik van aerosleep matrasjes en overtrekken.
- Ook voor de kinderwagens gebruiken we aerosleep matrasjes en overtrekken.

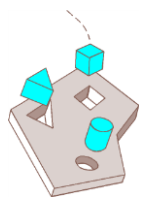

Protocol buiten spelen. (bijlage 4)

De afspraken over buiten spelen staan in verschillende documenten, waaronder afspraken uit het werkoverleg en beleid gezondheid en beleid veiligheid. Dus hier alle afspraken nog even op een rij.

- Er wordt geprobeerd elke dag naar buiten te gaan met de kinderen, ook als het een beetje regent. We informeren ouders hierover.
- De jongste kinderen worden niet mee naar buiten genomen als het heel koud is voor ze, vooral als ze nog weinig bewegen.
- Twee groepen delen een terrein, zandbak, babybox enz. Zowel het binnenterrein als het buitenterrein zijn afzonderlijk afsluitbaar.
- Als er alleen grote kinderen buiten zijn kunnen de hekken van het binnenterrein geopend worden zodat de kinderen van alle groepen rond kunnen fietsen en steppen. Als er ook kleintjes zijn, zijn de binnenste hekken dicht.
- Baby's mogen er buiten niet bijgezet worden in een buggy of in een maxi-cosi, ze moeten zich in de box kunnen bewegen als ze spelen. Ze mogen wel buiten in onze kinderwagen slapen zolang ze daar nog veilig in kunnen.
- De schaduwdoeken worden opgehangen als het zonnig is. Ze kunnen zo afgesteld worden dat de schaduwplek zo gunstig mogelijk is. Alle kinderen worden ingesmeerd voor ze naar buiten gaan en 's middags als ze uit bed komen voor de middag.
- Er wordt een telefoon meegenomen naar buiten als de deuren en ramen dicht zijn.
- Als er kinderen in het pand zijn, dan moet er altijd één pedagogisch medewerker binnen zijn. Deze pedagogisch medewerker mag ook een oogje houden op de slaapkamers van de 'buurgroep' als daar nog een kindje slaapt en alle andere kinderen buiten zijn, mits er een babyfoon gebruikt wordt. Dit om te voorkomen dat er twee kinderen binnen zijn met 2 pm'ers en 22 kinderen buiten met 2 medewerkers.
- De babyhoekjes mogen alleen door de grotere kinderen gebruikt worden als er geen baby's in liggen. Als er kleintjes in liggen moet er altijd een pm'er bij zitten.
- Tijdens het buitenspelen is er een afwisseling van vrij spel en (korte) activiteiten. De pm'ers stellen zich zo op dat zij goed overzicht hebben over het terrein en dat ze continu beschikbaar zijn voor de kinderen. Ze gaan bijvoorbeeld in de babybox bij de kleintjes zitten of op de rand van de zandbak, zodat zij beschikbaar zijn voor spelbegeleiding en interactie.
- Bij wandelingen buiten het terrein moet er vooraf goed op het registratieformulier van het kind worden gekeken of ouders toestemming hebben gegeven voor wandelingen, anders mag het kind niet mee. In verband met het 4 ogen beleid gaan er altijd minimaal 2 leidsters wandelen met de kinderen. (Let op de BKR- afspraken; hoeveel kinderen gaan er mee, hoeveel kinderen blijven er achter).

- Er is een ongevallenschriftje voor het buitenterrein waarin kleine ongevallen genoteerd kunnen worden. Deze informatie wordt gebruikt om te bezien waar aanpassingen nodig zijn in toezicht, afspraken of in inrichting van de tuin.
- Als je gaat wandelen neem je één van de twee telefoons van het gebouw mee, je geeft bij je collega's aan waar je naar toe gaat en hoe laat je terug bent.
- Voor uitstapjes, zie beleid veiligheid.